

[Formanden.]

møde, men hvis ingen gør indsigelse, be-
tragter jeg samtykket som givet. (Ophold).
Det er givet.

Man gik da til:

*Tredie behandling af forslag til lov om sær-
lige ydelser til alders- og invaliderentemod-
tagere m. fl.*

(Anden behandling findes i tidenden sp.
3205).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 134 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive
tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

*Første behandling af forslag til folketings-
beslutning om nedsættelse af et udvalg med
henblik på revision af lov nr. 219 af 11. juni
1954 om ungdomsundervisning m. v. [af
Damsgaard m. fl.].*

Forslaget til folketingsbeslutning findes i
tillæg A. sp. 1469, fremsættelsen i tidenden sp.
2915).

Sagen sattes til forhandling.

Undervisningsministeren (Bomholt): Lo-
ven om ungdomsskoler blev for to år siden
enstemmigt vedtaget i det høje ting. Det
forslag, der blev fremsat for tinget, var
identisk med det forslag, som det ærede
medlem hr. Hvidberg som undervisnings-
minister nogle måneder i forvejen havde
fremsat, og dette forslag var atter så nogen-

lunde identisk med de lovudkast, som ud-
arbejdedes af ungdomskommissionen af
1945. Der var ikke politiske divergenser i
forarbejdet, og det fremgår også med al
ønskelig tydelighed af de taler, der blev
holdt forud for lovforslagets endelige og
enstemmige vedtagelse i det høje ting, at
man fra alle sider var tilfreds med resultatet.
Den 7. maj 1954 udtalte det ærede medlem
hr. Damsgaard (folketingstidende 1953—54
sp. 5067.):

„Det er i virkeligheden en ungdoms-
skolernes grundlov, vi her er i færd med at
forme. . . . Jeg tror, at lovforslaget,
sådan som det nu er omarbejdet, vil blive
en løftestang for det mangesidede ung-
domsskolearbejde og de fritidsforanstalt-
ninger for de unge mellem 14 og 18 år, som
forslaget omfatter.“

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen
udtalte sig på samme linie (sp. 5077):

„Jeg kan derfor på mit partis vegne
uden forbehold anbefale lovforslaget i
den udformning, det nu har fået.“

I den tid, der er gået, har det mangesidede
ungdoms- og oplysningsarbejde fået lov til
at vokse i fred, og resultatet har stort set
svaret til de gode forventninger. Jeg vil
gerne ved denne lejlighed takke de tusinder
og atter tusinder af kvinder og mænd, der
aktivt og helhjertet er gået ind i dette
oplysningsarbejde og har udført det på en
måde, som er til ære for vore kulturelle
traditioner. Mange andre nationer misunder
os den rigdom, vi har i det frie folkekultu-
relle arbejde, og det kan kun beklages, at
der i den sidste tid er fremkommet avis-
artikler, der er formet på en sådan måde, at
kritikken i nogen grad vender sig mistænke-
liggørende mod den store stab af kultur-
medarbejdere; det er forståeligt, at bestyrel-
sen for FOF i Aarhus har reageret stærkt
mod denne form for avisanklage.

Der er dagblade, der ikke synes at kende
selve strukturen i ungdomsskoleloven og
den dermed sammenhængende ansvarsfor-
deling. Ved loven af 11. juni 1954 gennem-
førtes en decentralisering; den godken-

[Undervisningsministeren.]

dende myndighed, som hidtil havde ligget i undervisningsministeriet, blev for de fleste sagsområders vedkommende overflyttet til amtsunngdomsnævne, og jeg kan tilføje, at den fremsatte kritik, kendt gennem dagbladene, alene vedrører sager, der henhører under amtsunngdomsnævnenes afgørelse og ansvar.

Der er af amtsunngdomsnævne udført et meget stort og brydsomt, sagligt og alvorligt arbejde, og det er trist, hvis dette arbejde, der burde møde det høje tings højeste agtelse og påskønnelse, fra visse sider gøres til genstand for en kritik, der ved nærmere eftersyn vil vise sig at være mindre holdbar. Der må naturligvis være åben bane for kritik, også for politisk kritik, men iøvrigt må det siges, at oplysningsarbejdet er et område, der i ringe grad er egnet til politiske aktioner. Offentligheden påvirkes let på en måde, som er til direkte skade for ungdomsarbejdet og i sandhed ikke til opmuntring for de mange, der yder deres bedste ved et frivilligt, dygtigt og samvittighedsbetonet arbejde.

Amtsunngdomsnævne sammensættes som bekendt ikke efter politiske linier; men skulle man, stillet overfor et politisk angreb, undersøge amtsunngdomsnævnenes politiske sammensætning, ville det jo nok vise sig, at der i de fleste af dem er et venstre-konservativt flertal. Det kan derfor ved første øjekast forekomme besynderligt, at det angreb, som har medført forespørgslen i dag, er udgået fra den konservative kulturorganisation FOF.

På FOFs sidste årsmøde blev der fremført en temmelig heftig kritik af en fru Inger Withnov, Holstebro. Fruen fandt det stridende mod sin overbevisning at støtte visse sider af det frivillige kursusarbejde og udtalte bl. a. til „Aarhus Stiftstidende“ den 12. februar — med den højtærede formands tilladelse et citat —:

„Jeg er medlem af det kommunale ungdomsnævn, og min konservative indstilling til brug af offentlige midler tvinger mig til at stemme imod, hver gang et hold søger tilskud til peddigrørarbejde, læderplastik, porcelænsmalning o. lign. Jeg kan ikke forlige mig med, at skatteydernes surt erhvervede penge skal øses ud til den slags.“

Jeg vil tro, at der her foreligger en erindringsforskydning, idet fru Inger Withnov, efter hvad der oplyses, har stemt i ungdomsnævnet også for hobbyfag af den nævnte karakter, også i tilknytning til sin egen organisation, FOF. Det må ligeledes formentlig bero på forkert information, når fruén mener, at der i Skjern har været afholdt kursus i klipning af juletræs-pynt. Noget sådant ses ikke at have været tilfældet. Hvis fruén havde konstateret et sådant vitterligt misbrug af aftenskoleloven, havde det været hendes naturlige pligt at indberette det til amtsunngdomsnævnet.

Fruéns udtalelser er iøvrigt besynderligt divergerende. I henhold til referat i „Dagens Nyheder“ har fruén udtalt:

„Vi er ved at blive kvalt af det materielle“;

men i henhold til „Aarhus Stiftstidende“ har fruén også udtalt, at aftenskoleloven bør ændres, så der

„kun ydes tilskud til kursus, der må siges at være absolut nyttige“.

Disse to udtalelser harmonerer dårligt med hinanden, og jeg vil for mit vedkommende advare mod den sidste udtalelse; der må være plads også til de åndsfag, der ikke sigter til det absolut nyttige, historie, digtning, bibelstudier o. s. v.

Een ting er jo imidlertid de besynderligheder, der kan knytte sig til en enkelt figurs aktion; noget andet er selve det fundamentale spørgsmål: Findes der fag, som den nye lov med urette giver plads til? Vi har endnu ikke nogen statistik vedrørende den nye ungdomsskolelovs fagfordeling o. s. v., men vi har en statistik for året 1953 over fagfordelingen i aftenskolen, og vi er i ministeriet af den opfattelse, at der ikke er sket nogen nævneværdig ændring på dette felt. Det samlede antal aftenskoleelever var 270 000. Skolefagene udgjorde 9,8 pct. af den samlede fagmasse, og under skolefagene henhører historie, samfundskundskab, dansk, litteratur, regning, sundheds-lære og naturkundskab. Fremmede sprog udgjorde 11,5 pct., landbrug og havebrug 2,4 pct., husgerning 9,7 pct., håndgerning 41,2 pct., husflid 10,3 pct., sløjd 6,1 pct., handels- og kontor-fag 2,7 pct. og andre fag 6,3 pct.

Det område, som kritikken vender sig imod, er husfliden. Det er under denne sam-

[Undervisningsministeren.]

lede titel, de angrebne områder findes, og husfliden udgør ca. 10 pct. af fagene. Disse husflidskredse findes fortrinsvis i landdistrikterne.

I den røde betænkning fra 1952 vedrørende ungdomsskoler, aftenskoler, ungdommens fritidsbeskæftigelse m. v. fremhæves det i bemærkningerne til forslaget § 5 — det blev lovens § 4 — at kravet om en virkelig undervisning bl. a. indebærer,

„at der ikke må være tale om blot og bar beskæftigelse med en hobby. I denne forbindelse kan nævnes fag som maling, modellering og dramatik, som man principielt gerne ser godkendt under aftenskolen, men hvor man må være opmærksom på, at det undervisningsmæssige meget let kan glide over i en fritidsbeskæftigelse, som må henhøre under fritidsklubberne.“

Til fag, der kun er hobby uden egentlig undervisning, må der svares nej.

„Også indenfor faget håndarbejde har den senere tids udvikling medført, at man ønsker at forbeholde sig adgang til at afskære den del af undervisningen, der ikke er tilrettelagt efter en fremadskridende pædagogisk plan, fra godkendelse.“

Kritikken mod lovens administration henviser især til, at man i meget vid udstrækning skulle godkende rent hobbyprægede fag. Da reglerne på dette område ganske svarer til reglerne i lovbekendtgørelsen fra 1948, måtte der, såfremt kritikken havde ret, være tale om en ændring i godkendelsespraksis. Ligesom godkendelsen af aftenskoler på landet allerede efter den tidligere lov var henlagt til skoledirektionerne, er nu som sagt også godkendelsen af købstædernes aftenskoler henlagt til de lokale myndigheder, således at amsungdomsnævnene nu godkender samtlige aftenskoler, bortset fra aftenhøjskolerne, og de sidstnævnte skoler synes kritikken ikke at være rettet imod.

Ministeriet har underkastet spørgsmålet om afgrænsningen af det hobbyprægede en nøje undersøgelse, og resultatet kan formentlig i korthed udtrykkes således, at ikke navnet på en given undervisning, men undervisningens indhold er afgørende. Under en betegnelse som f. eks. husflid kan der

skjule sig alt lige fra værdifuld undervisning til ren hobbypræget aktivitet, og i overensstemmelse med selve decentralisationstendensen må man have det overladt til amsungdomsnævnene som godkendende myndigheder eventuelt efter indberetninger fra tilsynet at afgøre, om der er tale om en egentlig undervisning eller en hobby.

Ministeriet har gang på gang understreget amsungdomsnævnenes forpligtelse, deres reelle ansvar ved forvaltningen af denne lovgivning. Det skete eksempelvis på et møde, vi havde — det fandt sted her i folketinget — med repræsentanter for amsungdomsnævnene den 28. november 1955, altså for ikke mange måneder siden. Det må iøvrigt erindres, at ingen aftenscole eller aftenhøjskole kan modtage statstilskud, uden at en kommune eller en stedlig kreds først har tilsagt ydelsen af en trediedel af udgiften.

Når man fra forskellig side har anført de meget store udgifter fra staten til aftenskolen, kunne det dog i al stilfærdighed bemærkes, at der på finansloven for 1955—56 er ansat 5,3 mill. kr. til aftenskolerne af et samlet budget for undervisningsministeriet på 372 mill. kr.

Når loven har tilladt meget forskelligartede fagområder, er det udtryk for den almindeligt anerkendte grundtanke, at der ligger en kulturel værdi netop i oplysningsarbejdets mangfoldighed og frihed, og at et folkeligt kulturliv, som det manifesterer sig i aftenskolen og i aftenhøjskolen, ikke ville kunne trives alene indenfor de fag, der danner en fortsættelse af folkeskolens undervisning. Når imidlertid det lige udkomne konservative festskrift „Til alle Mænds Tarv“ i et slutkapitel har en studievejledning, kan man måske nok falde i staver over den første indledende sætning, der lyder således — jeg beder om formandens tilladelse til et citat —:

„Enhver kreds under Folkeligt Oplysningsforbund samles på aftenskolelovens grund.“

Det lyder som første sætning i et politisk manifest:

„Enhver kreds under Folkeligt Oplysningsforbund samles på aftenskolelovens grund.“

Man ville jo på forhånd tro, at der også

[Undervisningsministeren.]

fandtes kredse på det felt, der måtte ligge udenfor. Men det er jo muligt, at sætningen kan fortolkes, så den bliver rigtig.

Der er velsagtens landet over adskillige mennesker, som ikke har megen forståelse for en pædagogik, der søger at nå ungdommen dør, hvor ungdommen nu engang befinder sig. For dem tager alt, hvad der går ud over dansk og regning, sig ud som udskejelser, og det kan ikke nægtes, at det frie oplysningsarbejde nu og da mødes med en kritik, der skyldes, skal vi sige svigtende forudsætninger.

Med lad os nu se på de ca. 10 pct., der bl. a. rummer det hobbyprægede. En meget stor del af denne undervisning vil formentlig være egentlig undervisning uden hobbypræg, og her vil jeg gerne gøre opmærksom på, at husflidselskabet skal høres forud for enhver godkendelse.

Der er så peddigrørerne! Det er vel dem, der har spillet den største rolle i den offentlige debat. Hvad med peddigrørerne? Peddigrørarbejdet sprang frem for kun 4—5 år siden, under min højtærede forgænger i embedet, og det hænger vel sammen med den helt naturlige tendens på husflidsområdet, at man søger at forme de ting, som findes i et normalt hjem. Det kan være ting i træ, det kan være ting i rør, det kan også være ting i metal. Nu er indboområdet jo i nogen grad præget af mode; en ny mode springer frem, og så vil så mange som muligt gerne prøve på at lave disse peddigrørting, skåle o. s. v., og vi får en ret hurtig kulmination på dette område. Men i min ministertid har der været dalende tilslutning til disse peddigrørskursus, og de indtager i øjeblikket en meget beskedent plads under aftenskolen. Dansk Husflidselskab er rådgiver på dette område og forestår begrænsningen af den tid, der anvendes på peddigrørflertning. Det er klart, at aftenskoleloven ikke netop tager sigte på hele dette peddigrørfelt. Men på den anden side: Er det rigtigt, at vi for et politisk forum udenom sagkundskaben siger, at der nok må arbejdes i husflidsklasser med træ og med metal, men under ingen omstændigheder med peddigrør og bast? Er det helt rigtigt?

Man har også fremført spørgsmålet om porcelænsmalning. Det var ligeledes tilladt efter den gamle lov og skulle kunne til-

lades, når der foregår en reel undervisning i forbindelse dermed. Men her må man som i alle andre tilfælde se på det konkrete tilfælde, man må se på, hvem der er læreren, hvordan undervisningsplanen er, og det vil igen sige, at det er kun det ungdomsnævn og det amtsnævn, der står sagen nærmest, der kan give den helt rigtige vejledning og træffe den rigtige afgørelse.

Jeg har også set, at der har været tale om hulsøm. Ja, der er 2 klasser hos FOF i Holstebro med nationalt håndarbejde; de beskæftiger sig også med hvidsøm, hulsøm, hedebosyning og jeg ved ikke hvad. Men hulsøm som specialfag forekommer vist ikke. Der kan naturligvis være fagområder, der ligger på grænsen, og der kan være områder, der går udenfor grænsen. Jeg skal nævne et enkelt eksempel som maling af lampeskærme; ministeriet nægtede godkendelse efter den gamle lov, og det vides ikke, om der er noget hold i gang med det under den nye lov.

Jeg kan også nævne et spørgsmål som fotografering. Ifølge den af ministeriet udstedte bekendtgørelse side 17, sp. 2, kan faget kun godkendes under forudsætning af, at der meddeles undervisning i de fysiske og kemiske forudsætninger, medens timer i egentlig fotografering, fremkaldelse, kopiering m. m. ikke kan godkendes. Fornylig så jeg just, at den undervisningsmæssige side af sagen et sted var rykket ind i fagskolen, og at arbejdet åbenbart var blevet mødt med betydelig interesse. Disse grænsetilfælde er få — det vil jeg dog gerne understrege — i forhold til de, om jeg så må sige, gammeldags kursus, og økonomisk repræsenterer de et meget, meget beskedent beløb.

Lad mig endnu en gang betone: man kan ikke uden videre af emnets titel se, om det falder ind under aftenskoleloven eller ej. Den konkrete bedømmelse skal til. Hovedsagen er, at der gives en egentlig og reel undervisning af fremadskridende karakter; det bedømmes bedst af dem, der står arbejdet nær, og meget — det vil jeg gerne tilføje — afhænger jo af læreren. Det forholder sig med lærerens arbejde som med arbejdet i et folketingsudvalg; det kan være mere eller mindre effektivt og af større eller ringere kvalitet til forskellige tider. Og det er nævnets opgave i det enkelte tilfælde

[Undervisningsministeren.]

at danne sig et skøn over den arbejdsindsats, der tilsigtes, og at træffe afgørelse i overensstemmelse hermed.

Man kunne tænke sig, at de mange kommunale ungdomsnævn, der nu er ligestillede myndigheder, kunne træffe divergerende afgørelser. For at sikre sig mod noget sådant indkaldtes repræsentanter for amts-ungdomsnævnene til møde. Vi gennemdrøftede her alle tvivlsspørgsmål; det viste sig, at disse var af et meget beskedent omfang, og at nævnene i deres afgørelser i virkeligheden fulgte en fornuftig og retsindig midterlinie. Når dette er tilfældet, skyldes det utvivlsomt i første række amtsskolekonsulenterne, som på fremragende måde deltager i arbejdet; de er i de fleste tilfælde formænd i amtsnævnene. De møder med stor erfaring og har i løbet af den korte tid kunnet bringe afgørelserne ind på sobre linier. Jeg synes ærlig talt, det er beundringsværdigt, at man i den første vanskelige tid efter lovens vedtagelse har kunnet give så klare linier, som tilfældet er.

Nu foreligger der ikke desmindre et forslag til folketingsbeslutning. Motiveringen, som er givet af det ærede medlem hr. Damsgaard, kan forekomme lidt besynderlig. Det ærede medlem kritiserer lovens administration, men uden at nævne konkrete eksempler, og man skulle da tro, at det ærede medlem derfor ønskede administrationen ændret på visse punkter. Ikke desto mindre kræver det ærede medlem en lovrevision, endda under alle omstændigheder, således at de, der går ind i udvalget, går ind med dette krav over sig, at under alle omstændigheder, ligegyldigt hvilket resultat undersøgelsen medfører, skal loven ændres.

Der er, synes det mig, ingen sammenhæng her mellem præmisser og konklusion. Jeg har for mit vedkommende ikke noget imod, at der nedsættes et 17 mands udvalg som foreslået, tværtimod. Det er naturligt i denne parlamentariske forsamling, at alle døre står åbne; der må til et hvilket som helst tidspunkt kunne gives oplysning om, hvad der foregår på dette område, og naturligvis også overfor et udvalg af denne karakter.

Men jeg ville jo sætte pris på — dette sagt i stor stilfærdighed — om forslaget til

beslutning kunne fremtræde på lidt bedre dansk. Det hedder i forslaget til folketingsbeslutning:

„Folketinget nedsætter et udvalg på 17 medlemmer med den opgave at gennemgå lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. v. og udarbejde udkast.“

Er det dansk? Det skulle hedde: „og at udarbejde udkast“. Det skulle vel også rent logisk hedde: „og eventuelt at udarbejde udkast“. Om de ærede medlemmer vil vedtage en så sjusket formulering, tilmed i et spørgsmål, der drejer sig om undervisning, må henhøre under deres egen bedømmelse.

Ordføreren for forslagsstillerne (Damsgaard): Den højtærede undervisningsminister citerede en udtalelse af mig fra 1954, og jeg vil gerne stadig vedkende mig denne udtalelse, der gik ud på, at jeg betragtede denne lov om ungdomsundervisning m. v. som en ungdommens grundlov. Det gør jeg stadig, og jeg vil gerne sætte en streg under „ungdommens“; det skal være en ungdomslov og en ungdomsskolelov. Netop for at loven kan virke efter de gode formål, den har, må vi fjerne vildskuddene og administrere den efter dens hensigt. Jeg er ganske enig med ministeren i, at der i stor udstrækning ydes en fortrinlig indsats af lærerne i ungdomsskolens forskellige afdelinger, og de, der yder denne gode indsats, skal ikke udsættes for den kritik, der kommer frem nu. Derfor må vi, så godt vi kan, ordne det sådan, at der ikke bliver mulighed for denne for stærke brug af loven.

Iøvrigt vil jeg gerne takke ministeren for den omfattende og saglige redegørelse, han her har givet. Jeg tror, det er vigtigt at få retningslinierne for loven trukket op, men vi skulle også have den efterlevet i praksis, og det glæder mig, at ministeren, selvom han har kunnet finde lidt sprogligt forkert i udformningen, dog har forstået hensigten, og jeg takker ministeren for, at han vil gå ind for et folketingsudvalgs saglige og stilfærdige prøven på at finde ud af, om der er noget forkert i loven, som kan rettes.

Når nu venstre og det konservative folkeparti har ønsket at tage disse bestemmelser i loven om ungdomsundervisning op til revision og at gøre det allerede nu og ønsker,

[Damsgaard.]

at det skal ske, efter at et folketingsudvalg har drøftet tingene igennem, så skyldes det, at vi finder, at en hel del af den rejste kritik mod lovens praktisering er berettiget. Vi finder, at lovens formål er så godt, at vi ikke vil have dens gode omdømme nedsat hos befolkningen ved en overdreven eller misforstået brug af lovens bestemmelser. Det er vor hovedmotivering for ønsket om at se på lovens bestemmelser i et udvalg. I arbejdet udover landet har det nemlig vist sig, at lovens rammer er for vide, sådan som de fortolkes; der er for meget, der kan komme ind under dens bestemmelser — og også kommer det. Om det så er lovens eller administrationens skyld, kan altid diskuteres; det er vel nok begge dele.

Jeg var, allerede da vi udformede lovens bestemmelser i 1954, skeptisk overfor en udvidelse af lovens rammer, og derfor finder jeg, det er min pligt at søge de skævheder rettet, som vi nu kan se træder frem, netop udfra den betragtning, at denne lov skulle danne en god ramme om hele dette ungdomsskolearbejde. Det er jo det offentlige penge, der administreres her, og det er ikke småbeløb; derfor påhviler der os og de forskellige kommunale styrelser et særligt ansvar.

Det er navnlig indenfor aftenskolelovens rammer, jeg mener der tiltrænges visse ændringer. Når en aftenskole i en provinsby i en annonce efter jul indbød til kursus i følgende fag: maling og tegning, færdselslære, knipling, porcelænsmaling, peddigrørsfletning, håndarbejde, vævning og bogbinding, så er det ikke andet og mere, end mange andre by-aftenskoler og forskellige organisationer indbyder til, men det viser en tendens til at foretrække de hobbyprægede fag fremfor de gamle aftenskolefag som dansk, regning, historie og samfundskundskab.

Der kunne nævnes andre emner, som ligger udenfor eller i kanten af det, som der bør ydes offentlig støtte til. Jeg havde besøg af en mand i morges, som fortalte mig, at det var meget almindeligt på sådanne kurser, hvor man havde disse hobbyfag, at man sad og lavede smykker af forskelligt materiale og så solgte dem til private, endda til detailforretninger, og hvis det er tilfældet — det kan jeg ikke kontrollere —

ligger disse fag jo også i det overdrev med hensyn til lovens udnyttelse, som vi ikke helt kan tolerere.

Der kunne nævnes andre ting: at der i en række bykommuner afholdes eftermiddagskursus i sprog for damer. Javel, det er godt nok, men de burde bare selv betale. Det samme kan vist siges om mange af de meget talrige sykursus, som afholdes landet rundt for damer i alle aldre. Jeg mener, man bør fastholde, at det er en ungdomsskolelov, og betingelserne for godkendelse af et kursus efter aftenskolelovens regler må være, at der ydes en undervisning af almindelig karakter. Iøvrigt tror jeg, det er principielt forkert, at de unge ikke selv skal betale lidt for at være med. Alting skal ikke være let, og alting skal ikke være gratis for de unge, det er slet ikke nødvendigt. Den tendens har bredt sig lidt for meget i de senere år, synes jeg. Det samme synspunkt gælder i endnu højere grad, hvis det er ældre, bosiddende mennesker, der deltager i kursus. Gratismentaliteten har grebet for meget om sig. Det er jo sådan, at spørgsmålet om bevillingen alene afgøres af kommunalbestyrelsen, det er understreget i folketingsudvalgets betænkning af juni 1954. Man kan sige nej, det kan både kommunalbestyrelser og amtsunngdomsskolenævnet. Vi bliver nødt til at understrege det en gang til, og det var også det, den højtærede minister gjorde her i dag. Det er det, jeg har tænkt på med administrationen, og jeg har måske også tænkt på, at den bekendtgørelse, der blev sendt ud i henhold til loven, var noget hårtrukken på visse områder i henseende til at følge det, som vi i udvalget blev enige om.

Det var godt, om de folk, der skal tage stilling til, hvilke kurser der skal have offentlig støtte, mere kritisk ville skelne mellem, hvad der er fornuftigt og nyttigt, og hvad der blot er tidsfordriv. Der bør ikke kunne ydes offentlig støtte til en hobbypræget undervisning alene, det står der jo også i bekendtgørelsen side 16, men jeg tror ikke, det er forkert, når jeg siger, at det alligevel praktiseres i en række tilfælde.

Det er hovedmotiveringen for, at jeg har anset det for min pligt allerede nu at være med til at overveje spørgsmålene i al stilfærdighed.

[Damsgaard.]

Med hensyn til fritidsklubberne vil jeg kun sige, at de fornuftigt drevne vel kan have deres betydning i byerne, hvor man taler om at de unge står og driver på gadehjørnerne, men jeg ængstes lidt for, at man mange steder trækker de unge helt væk fra hjemmene med alt det, der bygges op og bygges op for offentlige midler, og måske er altfor ivrig med det, og måske også i visse tilfælde afholder de unge fra at deltage i det frivillige ungdomsarbejde. Det er desværre en kedelig kendsgerning, at dette frivillige ungdomsarbejde i vore mange forskellige foreninger, som de unge selv sætter i gang og selv betaler, er ude for en meget hård konkurrence fra det mangeartede gratis kursusarbejde, der er i gang nu.

Hvis en kritikløs udnyttelse af loven får lov til at foregå, vil det betyde, at man undergraver en iøvrigt i sit formål god lovs popularitet. Vi mener, at både lovens bestemmelser og visse grene indenfor administrationen trænger til at ses efter, trænger til drøftelse, og jeg håber, at partierne vil beslutte, at det skal ske i et udvalg. Jeg takker ministeren for, at han på forhånd har givet tilslutning til, at det kan ske, og jeg håber så, at de partirepræsentanter, der kommer med i dette udvalg, roligt og sagligt, men også energisk vil være med til at få de ting fjernet, som kan ødelægge den gode lovs popularitet i befolkningen.

Horn: Det foreliggende forslag til folketingsbeslutning om undersøgelse af aftenskolens forhold kommer 4 år før den revision, hvorom loven indeholder bestemmelse, og det har i høj grad politisk karakter. Derfor vil jeg i mit indlæg dels beskæftige mig med den side af sagen, dels gøre nogle bemærkninger om det, den højtærede minister var inde på, det, der er den egentlige svaghed ved det, der her er tale om.

Vi her i tinget og vi, der arbejder i aftenskolen, kan ikke have noget imod, at hele dette forhold, som kritikken er rettet imod, bliver undersøgt. Der er ikke i den danske aftenskole noget at skjule, og aftenskolefolkene har ikke noget imod, at lyset bliver rettet stærkt mod hele deres arbejde.

Jeg har lagt mærke til, at man i det sidste års tid har givet denne kritik et meget stærkt politisk præg. Der holdes næsten

ikke et møde i partiet venstre, uden at venstres talere, når de opregner problemerne og siger, at der gives tilskud her og tilskud der, slutter med tilskuddet til aftenskolen som noget ganske urimeligt og noget, der er noget mistænkeligt ved. De kaster et mistænkelighedens skær over denne undervisning, og da tilskuddet sættes i sammenhæng med de øvrige tilskud til undervisning, stilles det op som noget, regeringen og socialdemokratiet har et særligt ansvar for. Den konservative presse har også visse anlæg i så henseende. Nu ved jeg ikke, om de to partiers presse virkelig har mod til at revidere lidt på de historier, der går rundt i denne tid. Jeg kan betro de ærede pressefolk, at da fødslen af denne lovgivning fandt sted, var vi nogle enkelte stykker, som blev beskyldt for at være bremseklods, både når det drejede sig om at betale og om, hvad der kunne komme med. Jeg er i dag glad for, efter det der nu er sket, at jeg var blandt dem, der blev stemplet som de værste bremseklodser. Jeg håber, at venstres presse vil bringe denne meddelelse til sine undrende læsere, som i nogle måneder har stirret sig harme mod socialdemokratiet og regeringen, som ikke forlængst har standset denne urimelighed. Lad os se, om de tør sige denne sandhed til deres egne.

Jeg behøver ikke at gå længere ind på det rent politiske; jeg tænker, at der herved er gjort rent bord for vort vedkommende.

Vi kan kun, som også det ærede medlem hr. Damsgaard gjorde det, takke ministeren for opregningen af, hvad der kan komme med, og hvad der ikke kan komme med. Konklusionen var, at det står faktisk til de enkelte kommuner, det er dem, der har ansvaret. Det er det lokale selvstyre, som bestemmer, om loven skal overholdes eller ikke. Det blev meget stærkt understreget af kommissionen i sin tid, og det blev igen understreget i den udvalgsbetænkning, som blev afgivet, da loven blev behandlet her i det høje ting. Det er nemlig således, at det er ganske ugørligt for ministeriet eller folketinget eller andre at kontrollere det arbejde, som foregår ude i aftenungdomsskolen. Vi må her stole på, at den hjælp, der ydes til selvhjælp, ydes på et rimeligt grundlag. Vi må have lov til at gå ud fra, at det ungdomsnævns, som nedsættes, består af ansvarsbevidste folk, som organisa-

[Horn.]

tionerne har valgt med omhu. Kommunalbestyrelsen har lov til at gå ud fra, at dette ungdomsnævn virkelig grundigt overvejer de ting, det får forelagt, således at kommunalbestyrelsen i nogen grad kan forlade sig på, at de ansøgninger, der kommer med ungdomsnævnets påtegning, er i orden. Men selvfølgelig fritager det ikke vore sognerådsformænd eller andre kommunalbestyrelsesmedlemmer for at se på, om det nu er i orden.

Endelig er der den tredje instans, amtskolenevnet, og det vil i første række sige amtsskolekonsulenten, der normalt er formand og har det egentlige ansvar. Disse tre instanser skal det igennem, og hvis der er noget at laste, ligger ansvaret hos dem og ikke i loven. Det har ministeren også understreget stærkt, og dermed skulle ministeriet og dets embedsmænd være fritaget for enhver mistanke om, at de ikke har sørget for, at loven respekteres. Man kan måske finde ganske enkelte tilfælde. Jeg kender ikke noget; der er ikke foreholdt mig noget. Jeg har selv sagt nej i en række tilfælde, hvor man har søgt at få noget med ind under aftenskolen, som ikke har opfyldt lovens bestemmelser. Kommunalbestyrelserne kan ikke få tid til at se alting efter. De må have lov at gå ud fra, at ungdomsnævnene tager det fulde ansvar, for at sagerne er i orden.

Jeg må indrømme, at da jeg engang sidste vinter på min plads fandt et blad, hvori det var omtalt, at der i et amt var nogle landmænd, som havde et aftenskolehold med landbrugsundervisning, og at den tilsynsførende var kommet og havde konstateret, at de sad og spillede kort i den sidste time, så syntes jeg, det var drevet noget vidt; men hverken loven eller kommunalbestyrelserne eller andre organer kan være ansvarlig for, at man, når den rigtige skoleplan er lagt, når man først er kommet indenfor murene, sætter sig til at lære at spille l'hombre, eller hvad det nu kan være. Men deraf kan man ikke slutte, at alt, hvad der foregår i aftenskolen, er urimeligt. Det viser også tilfældet med fru Withnov fra Holstebro, som nu er på vild flugt fra sine egne synspunkter, idet hun erkender, at hun har svigtet overfor staten, eftersom

hun har været med til at godkende noget sådant.

Nu skal det også siges, at den ærede frue i nogen grad kan have handlet i godt, for hvis hun læser nogle af sine egne partiblade, vil hun så sent som i efteråret have kunnet finde en stor side i et konservativt blad med et mægtigt program over, hvad der kan komme ind under aftenskoleundervisningen. Da jeg læste den annonce, sagde jeg til mig selv: hvis alt det går igennem i ungdomsnævnet, så er vi kommet langt ud. Men fruhen har selvfølgelig haft grund til at tro, at sagen er i orden, når FOF har lagt navn til, og hun har haft så meget mere grund til at tro det, som de samme ting var med allerede i 1952, længe før den nye lov var vedtaget.

Nu spørger jeg det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, som formentlig skal være ordfører for det konservative folkeparti ved denne lejlighed: Hvordan hænger det egentlig sammen, at man allerede inden lovens vedtagelse havde disse misliebige fag med på planen, og at man så ikke søger at gardere sig derimod, når man laver den ny lov, men fremturer? Man har pådraget sig et betydeligt ansvar fra konservativ side for, at der ikke er ordentligt system i tingene, og at der kan foreligge misbrug forskellige steder, som det her påstås.

Det ærede medlem hr. Damsgaard nævnte, at han i går var blevet præsenteret for visse påstande. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, som det er refereret for mig, at man i en kommuneovre i Jylland havde undret sig over det mærkelige sammenspil, der er mellem venstres ungdom og den landbrugsfaglige aftenskole. Jeg kan ikke tænke mig, at man skulle drive politisk virksomhed fra venstres ungdom, og hvis det er forekommet, så kan det være et så isoleret tilfælde, så det aldrig kunne falde mig ind at sige, at i al almindelighed er det sådan, at de landbrugsfaglige ungdomsskoler er en slags forberedelsesorganisation for venstres ungdom. Selvfølgelig er de ikke det, selvfølgelig kan hverken venstres ungdom eller andre garantere for, at der ikke kan ske uheldige ting, men så må det stoppes. Derfor er det måske meget godt, at vi får lejlighed til at tale om tingene, som tilfældet er i dag. Det er såre let at stoppe. Det er

[Horn.]

således, at hvis misbrug konstateres, bortfalder alle tilskud, og der kan også blive tale om at erstatte tilskud. Hvis der er foregået en undervisning, som ikke opfylder lovens bestemmelser, og den har fået tilskud, så må det tilbagebetales, men dertil kommer, at kommunen har lagt ud for lys og brændsel, og det må den være berettiget til at kræve erstatning for af de pågældende. Så strengt kan man naturligvis gå til værks, og der er ingen tvivl om, at bare man fratager dem tilskuddene, er det tilstrækkelig afstraffelse af dem, som indlader sig på noget sådant.

Der har været talt om hobbyvirksomhed, og dér har både den højtærede minister og det ærede medlem hr. Damsgaard peget på, at det fremgår tydeligt og klart både af loven og det cirkulære, som er udsendt, og af den betænkning, der i sin tid blev afgivet af kommissionen, at hobbyvirksomhed kan ikke praktiseres indenfor aftenskolen. Der skal være tale om egentlig undervisning. Jeg vil erkende, at når man sidder ude i kommunalrådene eller ungdomsnævnene, så vil man selvfølgelig gerne være ven med dem, man har som ansøgere; men det kan jo ikke hjælpe, at man af hensyn til partifælleri eller venskabsmageri søger at lade noget slippe igennem, som ikke kan tolereres. Ungdomsnævnene, kommunalbestyrelserne og amtsungdomsnævnene kan med loven og cirkulæret i hånden sige: det er skam ikke os, men det er loven, der siger, at kun de og de ting kan komme med.

§ 4 siger ganske tydeligt og klart, at der skal foregå en egentlig undervisning. Jeg ved ikke, hvor mange nævn som, når der ansøges om at komme med, spørger: Må vi se undervisningsplanen? Det vil være utænkeligt, i hvert fald i min aftenskole eller i mit ungdomsnævn, at et hold kommer og siger: Kan vi komme med? — uden at have en detailleret udarbejdet undervisningsplan for de 40 timer, det drejer sig om. Kun de, som har det hele i orden, kan komme med. Andre må gå igen.

Endvidere kan man begrænse fagområdet. Der er ikke sket nogen udvidelse, som det ærede medlem hr. Damsgaard syntes at ville give udtryk for i sit indlæg. Der er ikke sket nogen udvidelse af aftenskoleundervisningen, men der er sket en begrænsning derved, at der er kommet en stramning med hensyn til, hvor mange timer man kan få til undervisning indenfor de enkelte fag. Den bestemmelse er givet i den ny lov, og hvor man føler sig lidt usikker, men dog mener, at lovens bestemmelser er opfyldt, kan der udmærket godt ske en begrænsning, hvis der søges på grundlag af et urimeligt antal timer. Der findes altså muligheder nok.

Jeg synes, det kan være hensigtsmæssigt nu, da hele denne diskussion skal fortsætte ude omkring i landet, at sige, at det er fremhævet overfor mig, at aftenhøjskolerne stadigvæk visse steder synes at optræde som foredragsforeninger. Det var en af de ting, som vort parti satte sig meget stærkt imod i 1954. Vi havde ikke megen forståelse for den tanke; i en aftenhøjskole skal der være tale om egentlig undervisning. Det bør ikke være, som det var visse steder efter den tidligere lov, at aftenhøjskolen slet og ret var en foredragsforening, selvom dens godkendelse blev anbefalet både af sognerådsformanden og sognepræsten. Det er ganske urimeligt. Jeg beder de organisationer, der beskæftiger sig med aftenhøjskolen, nøje følge lovens bestemmelser, når det drejer sig om at godkende en aftenhøjskole. Den kan ikke bruges som en maskeret foredragsrække eller et maskeret forsøg på at give lærerne en større løn.

Jeg vil gerne understrege, at organisationerne — det være sig de almindelige folkeoplysende organisationer eller andre, som beskæftiger sig med oplysningsarbejde — har et væsentligt ansvar for, hvad der foregår på dette område; det er muligt, at de har forsømt den opgave at give tilstrækkelig information og understregning af ansvaret overfor deres folk, men denne forsømmelse kan der vel rådes bod på. Vi må i hvert fald håbe, at der gennem det udvalgsarbejde,

[Horn.]

som formentlig kommer til at foregå, og hvorunder det vil blive undersøgt, om der er noget reelt bag hele den kritik, der er rejst, kan bibringes de forskellige organisationer, både de frivillige og de offentlige, en virkelig følelse af ansvar overfor det, de her har med at gøre.

I den seneste tid har det bl. a. her i København været diskuteret, hvor ungdomsklubberne hører hjemme. Efter folketingets opfattelse hører ungdomsklubberne hjemme under undervisningsministeriet, ikke under socialministeriet.

Dermed være ikke sagt, at vi her i folketinget har ringe tanker om socialministeriets ungdomsklubber, slet ikke, men vi ved, hvordan de er kommet til verden, og at et enigt folketingsudvalg og et enigt folketing udtrykkelig dengang sagde, at ungdomsklubbernes undervisning og samling må foregå under undervisningsministeriet. Det er en pædagogisk, en opdragende virksomhed, der skal finde sted, ikke en social foranstaltning, selvom der visse steder kan være rimelighed for at lave en ungdomsklub som en social foranstaltning.

Vi har ikke noget imod, at der bliver nedsat et udvalg til at undersøge sagen, og kan altså medvirke hertil.

Ninn-Hansen: Den højtærede undervisningsminister fremkom sin vane tro med en meget lang redegørelse som svar på det forslag til beslutning, vi har fremsat. Denne lange og på flere måder indgående redegørelse er vel i og for sig det bedste bevis på det rigtige i, at vi har rejst dette spørgsmål og derigennem skabt mulighed for, at denne debat kunne finde sted.

Efter de svar, den højtærede undervisningsminister og det ærede medlem hr. Horn gav, forstår jeg, at der er enighed om at nedsætte et udvalg til at gennemgå den nu gældende lov. Det ærede medlem hr. Horn fremførte nye momenter og ny kritik, som vi kan tage op til behandling i det pågældende udvalg.

Den højtærede undervisningsminister gjorde det ærede medlem hr. Damsgaard og mig den glæde at citere nogle bemærkninger, vi havde fremsat, dengang denne lov sidst var til behandling. Når den højtærede minister i dag kommer med sin tak

til de tusinder af kvinder og mænd, der er ledere af aftenhøjskolerne, vil vi gerne deltage. Det glæder mig også, at den højtærede undervisningsminister understregede vor opfattelse ved at omtale den tilslutning, vi har givet til dette lovgivningsarbejde. Det er ganske rigtigt, at vi vil og har villet være med til at styrke aftenskolen og har ønsket, at den skulle have mulighed for at udfolde sig. Det fremgik af det arbejde, vi gjorde dengang; det fremgår også af den form, vi har valgt at tage vort medansvar på ved at gå ind i et udvalgsarbejde og søge fremmet et samarbejde med det formål at nå til forbedringer og ændringer, så at denne lovgivnings vildskud kan blive fjernet.

Jeg havde ventet, at den højtærede undervisningsminister i højere grad havde taget denne bistand til sig. I stedet for sagde den højtærede undervisningsminister, at vi kom anstigende med peddigrør. Jeg fik egentlig snarere indtryk af gennem ministerens tone, at ministeren havde os mistænkt for at komme med pusterør og mente, at vi var parate til af drilagtighed at puste giftpile mod ham. Jeg vil meget gerne så kraftigt som muligt dementere denne opfattelse. Vi har ikke ønsket overfor den højtærede minister ved dette forslag at vise nogen uvilje med hensyn til den gældende lov på dette område. Vi har gang på gang understreget, at aftenskolevirksomheden efter vor mening på mange måder er en fortsættelse af den betydelige virksomhed, der er udfoldet gennem mange år af højskolerne, og at det er glædeligt, at så stor en del af ungdommen, som tilfældet er, søger til aftenskolerne for dér at opnå større kundskaber.

Det kan imidlertid være berettiget at diskutere — og det vil vi gerne gøre — om denne aftenskolevirksomhed skal have det omfang, den har fået med hensyn til fag, og om alle uanset alder skal kunne deltage gratis i den; jeg mener, det er berettiget at rejse spørgsmålet om betaling fra deltagerne. Jeg tror, det kan have kulturel betydning, at folk får lejlighed til at yde noget selv. Jeg tror, det binder dem bedre til det arbejde, den virksomhed, der udføres i aftenskolen, og af mange grunde tror jeg, at det ville være det sundeste.

Når man i dag bebrejder os, at vi kommer med kritiske bemærkninger, og at

[Ninn-Hansen.]

man også gør det fra FOF, vil jeg da gerne sige, at jo større omfang en sådan lovs område har, og jo mere det offentlige skal yde i henhold til loven, jo mere nøjeregnende må man vel også være med, at der ikke kommer vildskud, der kan gøre hele denne sunde foranstaltning upopulær ved at bringe os ud i noget usundt i økonomisk henseende.

Jeg er kun taknemlig, fordi den højtærede minister i sin tale gav Folkeligt Oplysningsforbund den centrale placering, som denne organisation har i den folkelige oplysningsvirksomhed her i landet. Jeg kan kun understrege, at vi selvfølgelig også ønsker, at man gennem den virksomhed, der sker, udvikler aftenskoleloven på den sundeste måde. Men her kan der være grund til at se på de fag, der undervises i, og der kan også være grund til at diskutere spørgsmålet om elevernes alder samt det forhold, at de, der opnår at få en ydelse af det offentlige ved oplæring i rent praktiske fag, skal have lejlighed til at betale noget. Vi viger dermed ikke væk fra den lov, der er vedtaget. Under udvalgsarbejdet i sin tid blev der gennemført mange forbedringer, ikke mindst med hensyn til kommunernes placering og med hensyn til de ændringer vedrørende ungdomsskolen, som vi nåede til, men jeg synes, der mangler noget ved aftenskolerne.

Den højtærede minister har ment, at det var berettiget af ham at rette vort sprog i det forslag til folketingsbeslutning, vi her har fremsat. Jeg ved ikke, hvorfor den højtærede minister i særlig grad føler sig tilskyndet til at fremhæve dette, når han her står overfor en lov, hvis udformning efter min mening kan kritiseres på mange måder. Det ved den højtærede minister også at jeg gjorde på et vist tidspunkt, uden at der kom nogen positiv reaktion derpå fra den højtærede minister. Vi har ikke ved uarbejdelsen af det foreliggende forslag haft departementet til hjælp, vi har haft folketingssekretariatet, og der har været enighed mellem os forslagsstillere om, at man må kunne bruge den formulering, der her er valgt. Det mener jeg stadigvæk, men vi vil selvfølgelig gerne altid underkaste os den højtærede ministers vejledning i enhver henseende, ikke mindst med hensyn til sprogets udformning.

I forbindelse med omtalen af aftenskolen kom såvel den højtærede minister som det ærede medlem hr. Horn ind på det økonomiske område. Jeg synes også, der kan være grund til at se på den økonomiske udvikling vedrørende ungdomsskolelovgivningen. Det afsnit under undervisningsministeriet, der hedder ungdomsundervisningen, budgetterer man på den kommende finanslov til 21,3 mill. kr. Sidste gang budgetterede man med 19,7 mill. kr.; der er altså en udvikling i gang i retning af, at det bliver dyrere. Det kan man måske endnu klarere se, når jeg nævner, at i 1952—53 budgetterede man med 12,6 mill. kr. Det er dog en ret stor stigning, der er tale om, og hvis vi i løbet af så få år begynder at nærme os en fordobling af udgifterne, må vi vel her som på alle andre områder have lov at diskutere den økonomiske virkning af lovgivningen.

Jeg vil gerne på nuværende tidspunkt spørge den højtærede minister, om den højtærede minister tror på, at disse tal så holder, når det kommer til stykket. For aftenskolerne vedkommende gælder det et beløb på 5 495 000 kr., der er budgetteret for det kommende finansår, og en sum af 5 290 000 kr., der var afsat for finansåret 1955—56. Den højtærede minister må vel på nuværende tidspunkt vide, om dette sidste tal holder, eller om man på tillægsbevillingslovforslaget vil søge en forhøjelse af bevillingen. Jeg synes, det har interesse at få at vide, hvilken udvikling der er i gang her, og den må vi selvfølgelig også have mulighed for at bedømme såvel som andre områder, hvor det drejer sig om det offentlige udgifter.

Må jeg tilsidst gøre nogle bemærkninger om klubberne. Jeg forstod, at det ærede medlem hr. Horn mente, at klubvirksomheden i al almindelighed skulle høre under undervisningsministeriet. Jeg har ikke den samme opfattelse, men mener, at vi nåede til det resultat sidste gang, at socialministeriets klubvirksomhed skulle vedblive at bestå, og at man ved siden af skulle have klubberne i henhold til ungdomsskoleloven. Jeg har hele tiden, og det kan den højtærede undervisningsminister jo understrege, hvis han ønsker at citere mig påny, haft min stærke tvivl om, hvorvidt det var rigtigt at vedtage det afsnit om klubberne, som findes i loven. Den tvivl, jeg hidtil har

[Ninn-Hansen.]

næret, har udviklet sig til at blive en bevidsthed om, at det var urigtigt at vedtage dette afsnit.

Jeg nævner i den forbindelse de kritiske røster, der har lydt fra flere sider, og vil særlig fremhæve en tale, der blev holdt på dette års børnesagsmøde på Nyborg Strand, hvor forhenværende forstander Horsens, der har været en af de mest afgørende personer i arbejdet med fritidsklubberne under socialministeriet, rettede en meget kraftig kritik mod ungdomsskoleloven. Han fremhævede, at hvis de lønsatser, der er gældende ifølge ungdomsskoleloven, også skulle gælde for socialministeriets klubber, ville man komme op på en forhøjelse på over 1 mill. kr. Han nævnte iøvrigt — jeg anmoder om den højtærede formands tilladelse til et citat fra nr. 15 af „Børnesagens Tidende“, septemhernummeret 1955, side 297 —:

„Til løsning af den opgave“ — altså opgaven med at gøre et arbejde for de unges fritid — „har fritidsklubarbejdet i den udformning, man har givet det i de sociale klubber, vist sig at være en meget værdifuld hjælp; og det arbejde bør efter min mening ikke ødelægges ved nydannelser med såkaldt kulturelt sigte og på en bedre økonomisk basis.“

Videre siger han:

„Spørgsmålet, vi er stillet overfor, er klart. Skal udviklingen blive den, at der i spidsen for alt ungdomsarbejde her i landet vil komme til at stå lønnede folk, og bestyrelser og økonomi og alt andet blive kontrolleret af det offentlige? Eller den modsatte: et frit ungdomsarbejde, hvor de unge selv tager initiativet, hvor de unge selv, skal vi sige bærer den økonomiske byrde? Hvis man har valget imellem det, er mit standpunkt klart: vi må holde fast, og vi må værne om det frie ungdomsarbejde.“

Det har også interesse i denne forbindelse, at særforsorgsdirektør E. Leuning — jeg anmoder om tilladelse til endnu et citat fra samme blad, side 300 — udtalte følgende:

„Jeg vil gerne begynde med en tak til indlederen, med hvem jeg er 100 pct. enig. Jeg ville have ønsket, at både socialministeren og undervisningsmini-

steren havde overværet dette møde, for så kunne ministrene have givet deres mening tilkende.“

Og senere:

„Må jeg spørge, kan vi lave sociale klubber uden kulturel islet og omvendt? Jeg bekæmpede den lovgivning, der her er omtalt; min nære medarbejder, kontorchef Horsten, og jeg er her på linie.“

Disse udtalelser viser altså, at der på det tidspunkt, da mødet blev holdt sidstesommer, var meget forskellige opfattelser i de to ministerier om, at man har de to klubvirksomheder; og de viser, at man ikke har opnået at koordinere dem. Jeg synes derfor i allerhøjeste grad, det kan være rimeligt at få dette spørgsmål undersøgt, og jeg vil gerne sige til den højtærede undervisningsminister, at jeg nærer frygt for, at den lovgivning, vi har gennemført på dette område, vil betyde, at meget af det fritidsarbejde, der er gjort af private foreninger, i højere grad vil blive overdraget det offentlige. Det er en udvikling, jeg vil være betænkelig ved, og som jeg vil modarbejde, og derfor synes jeg, det må være på tide at få diskuteret, hvorvidt udviklingen kan rumme denne fare. Man må altså prøve at få løst det problem, der bør løses, nemlig hjælpen til de unge, der ikke har noget sted at være i deres fritid, prøve at opfylde det sociale formål gennem en klubvirksomhed.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Efter den måde, hvorpå denne sag er rejst, havde jeg ventet, at forslagsstillerne var mødt frem med ganske klare eksempler på misbrug af loven. Ordføreren for forslagsstillerne siger i sin fremsættelse udtrykkeligt, at man ønsker at foretage en gennemgang navnlig af de bestemmelser i den nugældende lovs afsnit om aftenskoler, brevschooler og fritidsforanstaltninger, der efter den hidtidige praksis er anvendt på en måde, der ikke kan betegnes som økonomisk forsvarlig.

Når man siger så stærke ting, synes jeg, det må forudsætte, at man har nogle ganske klare eksempler at henvise til, men det har man ikke gjort. På den måde, sagen er rejst, får kritikken karakter af en almindelig kritik af aftenskolearbejdet, og det fortjener de folk ikke, der i tusindtal ofrer sig for at holde dette arbejde i gang. Der er formentlig forhold — det vil der altid være under ud-

[Jørgen Jørgensen (Løjre).]

øvelsen af et oplysningsarbejde som det, der foregår i henhold til aftenskoleloven — der kan kritiseres, men lad os få disse forhold frem. Jeg advarer imod, at man i al almindelighed, som det er tilfældet her, rejser en kritik uden at fremføre konkrete eksempler, således at den får karakter af en almindelig kritik af aftenskolearbejdet; det fortjener det ikke. Når jeg kommer rundt i sognene i disse vintermåneder og ser de nye, smukke skoler med omtrent alle lokaler oplyst, fordi befolkningen samles til oplysningsarbejde af den ene eller anden karakter, glæder jeg mig, og jeg fryder mig over, at vi i vort land på frivillig basis kan samle tilslutning til et oplysningsarbejde, som så uomtvisteligt har sat spor i det danske folks kulturelle udvikling. Det er der, den jævne mand har hentet meget af den kundskab, han har haft brug for, når han skulle kunne gøre sig gældende i opbygningen af demokratiet. Det er derude, vi skal møde en stor del af den ungdom, vi nu på så mange felter er så parat til at kritisere, den ungdom, som vi prædiker moral for ved mange lejligheder. Det er igennem dette arbejde, vi skal prøve at give de unge nyttige interesser, og jeg anser det for en dårlig gerning, når man uden at nævne konkrete tilfælde skaber en atmosfære om arbejdet i aftenskolerne, der kan give kredse, som ikke kender til, hvad der foregår, anledning til en bedømmelse, som dette arbejde ikke fortjener.

I den kommission, som forberedte det lovforslag, der blev vedtaget her i folketinget for knap et par år siden, blev alle disse spørgsmål gennemdrøftet. Der blev dengang lagt vægt på — ikke mindst af det ærede medlem hr. Damsgaards parti — at give de lokale myndigheder større indflydelse for derigennem at lette administrationen og lægge ansvaret derud, hvor man har muligheder for nøje at følge arbejdet, og jeg støttede dette synspunkt. Jeg mener, at det almindeligvis er rigtigt, at de lokale myndigheder skal have ansvaret i så vid en udstrækning, det lader sig gøre, for at man derigennem kan lette administrationen og give de mennesker ansvaret, der på et område som dette har lettere ved at følge arbejdet, end centraladministrationen har, hvis det hele skal samles der. Men når

vi har givet denne bemyndigelse til amts-ungdomsnævnene, må disse også forstå, at de har et betydeligt ansvar — og det er jeg rede til til enhver tid at foreholde dem.

Til gengæld synes jeg så, at man, når man rejser kritik, må have noget ganske bestemt at holde sig til. Den kritik, der rejses, vil ellers ramme i al almindelighed, ramme også de ungdomsnævn, som ansvarsbevidst administrerer denne lov — og det er dog formentlig den alt overvejende del af dem. Derfor synes jeg, det er en lidt snæversynet måde, denne sag er rejst på. Jeg synes også, det er en bagvendt fremgangsmåde, man anvender, når man i det fremsatte forslag til folketingsbeslutning på forhånd fastslår, at loven skal revideres, at der skal foretages ændringer. Man rejser kritik af lovens administration i al almindelighed uden at nævne konkrete ting, foreslår et udvalg nedsat til at gennemgå de forhold, der her er draget frem, og fastslår som sagt på forhånd, at loven — uden hensyn til hvilket resultat det pågældende udvalg når til — skal revideres.

Stort set kan det efter min mening siges, at aftenskolearbejdet — og hvad der knytter sig dertil under den samlende ungdomsskolelov, vi vedtog for et par år siden — er så fortjenstfuldt og udføres med en sådan ansvarsfølelse og med så megen dygtighed, at vi herinde skal være meget varsomme med på grundlag af nogle enkelte tilfælde, som endda ikke er nærmere dokumenteret, at rejse en almindelig stemning landet over, der kan vanskeliggøre, at dette frivillige oplysningsarbejde kan udføres, som det hidtil er blevet udført. Jeg tror, dette arbejde bør have en stor plads i dansk demokrati, og alle vi, der ønsker, at ungdommens undervisning i videst muligt omfang skal foregå på frivilligt grundlag, skal naturligvis gøre, hvad vi formår for, at der ikke med rimelighed kan rejses kritik mod den nuværende anvendelse af lovgivningen, men vi skal også føle et ansvar for, at denne lovgivning udnyttes i så stor udstrækning, at man med rette kan begrunde en afvisning af obligatorisk undervisning af ungdommen.

Man har nævnt fritidsklubberne. Fritidsklubbernes arbejde er efter min opfattelse en opdragergerning og et undervisningsproblem, som naturligt bør være knyttet

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

til det ministerium, hvor oplysningsarbejdet samles, nemlig undervisningsministeriet; men jeg finder iøvrigt ikke, der er grund til nu så kort tid efter, at vi har gennemdrøftet disse ting, påny at rejse problemet om, hvorvidt disse klubber skal høre under det ene eller det andet ministerium. De skal i hvert fald under ingen omstændigheder have nogen social tendens. Det er meget vigtigt for bedømmelsen af fritidsklubbernes arbejde, at de går ind som led i det almene oplysningsarbejde, at de unge, der samles i klubberne, ikke får et særligt stempel; det er en gruppe af dansk ungdom, man her lægger noget tilrette for, som må tilrettelægges på en særlig måde, hvis man skal opnå kontakt og forbindelse med disse unge, som det er vanskeligt at få kontakt med. Denne undervisning kan ikke tilrettelægges efter de almindelige principper for oplysningsarbejde. De unge, der skal drages bort fra gadehjørnerne, kommer ikke til aftenskolen med dens undervisning i dansk og regning. Det problem, som samfundet og det enkelte menneske, der føler et ansvar overfor sine medmennesker, er stillet overfor, er dette: Hvad har vi at tilbyde de mange unge, som efter det fyldte 14. år går for lud og koldt vand, og som ingen tager sig af? På hvilken måde kan vi bibringe dem interesser, som kan være værdifulde for deres menneskelige udvikling?

Vi ofrer — med tilslutning fra alle sider — meget store beløb og mange kræfter på at gøre undervisningen for børnene, til de er fyldt 14 år, så god og så nyttig som muligt for deres menneskelige og personlige udvikling; men den dag, de er fyldt 14 år og kommer ud af skolen, kommer bort fra hjemmene og ud på arbejdspladserne, borte fra alle dem, der interesserer sig for dem, og hvor de er overladt til sig selv, foreligger der et livsvigtigt problem i ethvert demokrati, nemlig dette, om man er i stand til at bibringe denne store skare af unge nyttige interesser. Derfor må fritidsklubberne have et betydeligt spillerum med hensyn til, hvilke undervisningsfag de vil tage op, og på hvilken måde de vil tilrettelægge undervisningen; det vigtigste er nemlig, at de får forbindelse og kontakt med de store kredse, som det er såre vanskeligt at opnå forbindelse med.

Fritidsklubbernes arbejde må fremfor alt ikke få karakter af social foranstaltning; det skal være et undervisnings- og opdragelsesarbejde, som må tilrettelægges på en særlig måde, fordi det er en særlig kreds af unge, man henvender sig til.

Man har fremdraget nogle enkelte af aftenskolen fag, som man mente lå udenfor, hvad det offentlige burde støtte. Men alle de fag, man har kritiseret, er dog fag, som har været tilskudsberettigede efter aftenskoleloven i lang tid; det er jo ikke nye fag, der er kommet ind.

Derfor synes jeg stadig, at forslagsstillerens kritik i al almindelighed imod aftenskoleloven og dens administration skylder over målet, at den er for svagt sagligt underbygget. Når man rejser kritik af denne lovs administration, synes jeg egentlig, man skylder de mange kræfter, der arbejder for at udnytte aftenskoleloven efter dens formål og mening, at man havde bestemte ting at fremdrage.

Når sagen er rejst, som den er rejst her, vil jeg naturligvis gerne være med til i et udvalg at se på tingene; jeg vil gerne høre, om forslagsstillerne har andre ting, mere konkrete ting, at anføre. Jeg synes, vi alle skylder den undervisning, der foregår i henhold til aftenskoleloven, at skabe den gode atmosfære om den, som en fortjener.

Alvilda Larsen: Det ærede medlem hr. Damsgaard sagde i sin tale, at man skulle være varsom med at undergrave ungdomsskolelovens popularitet. Hvad den side af sagen angår, er jeg helt enig med det ærede medlem: man skal være varsom med at undergrave lovens popularitet. Derfor tror jeg også, det er helt forkert at fremsætte et ønske som det, forslagsstillerne her fremsætter; det vil efter min mening netop tjene til undergravning af ungdomsskolelovens popularitet. For det er jo rigtigt, at loven er populær ude i befolkningen — og hvorfor er den det? Det er den bl. a., fordi den giver store dele af befolkningen så store muligheder for en alsidig dygtiggørelse på mange forskellige områder. Ja, men det er en ungdomsskolelov, fremhævede det ærede medlem og føjede til: så skal ikke damer i alle aldre kunne komme på sykkursus og andre kursus. De kursus, som forslagsstillerne særlig har forset sig på, er jo de

[Alvilda Larsen.]

kursus, som er henlagt under det afsnit af ungdomsskoleloven, der omhandler aftenskoler. Nu er aftenskoler jo netop beregnet for personer, der er ude over den undervisningspligtige alder; derfor er der efter min mening slet ingen grund til at tale om de damer i alle aldre, som søger disse kursus. Der er heldigvis ikke sat nogen aldersgrænse opad i denne lov, og det synes jeg er aldeles udmærket; netop derfor kan mange, mange kvinder over hele landet benytte loven til glæde og gavn ikke blot for sig selv, men også for deres familier.

Jeg kan ikke forarges over peddigrørerne, som der har været talt så meget om her. Jeg tror som den højtærede undervisningsminister, at selve materialet peddigrør er noget modebestemt. Jeg tror også, at forslagsstillernes tale om peddigrør i virkeligheden dækker over det, de egentlig ønsker, nemlig at få forandret i ungdomsskoleloven. Det er slet ikke disse peddigrør, forslagsstillerne i virkeligheden interesserer sig for; det fremgik af det ærede medlem hr. Damsgaards tale, hvori det ærede medlem henviste til de mange sykursus, ja, endog sprogkursus for damer om eftermiddagen, og udtalte, at det kunne diskuteres, hvorvidt det var berettiget fortsat at yde tilskud til disse fag.

I den kommission, som gjorde forarbejdet til denne lov, hørte vi ikke noget om peddigrør, for de var slet ikke fremme på det tidspunkt. Det, man allerede dengang hørte — det mindes jeg meget vel — var røster om, at man måtte have opmærksomheden henvendt på disse sykursus, for, sagde man, man havde eksempler på, at fine damer i hobetal kom til disse kursus og fik syet deres selskabsgarderobe. Jeg har aldrig troet på — det gjorde jeg ikke dengang, og det gør jeg heller ikke nu — at fine damer går på de kommunale kursus for at få syet deres selskabsgarderobe. Enhver, der følger med i, hvilke mennesker det er, der søger disse kursus, og følger, hvad der foregår på disse sykursus, ved, at deltagerne er jævne kvinder, som søger kursus for virkelig at lære sykunsten på en sådan måde, at de kan sy tøj til sig selv og børnene. Ved en dygtiggørelse på dette område kan de gavne familiens økonomi, idet de sparer penge. I disse sparetider, da der tales så meget om,

hvor nødvendigt det er for befolkningen i almindelighed at spare, fordi, som man siger, den lever over evne, synes jeg ikke, man skal forse sig på sykursus, hvor husmødrene lærer at sy tøj. De sparer derved ikke blot penge for familien, men også rent nationaløkonomisk set er det af værdi, at husmødre skaffer sig en sådan uddannelse.

Jeg tror slet ikke, det er peddigrør, det drejer sig om, for også i dag taler man om sykursus og mener, at det kan diskuteres, hvorvidt fag som vævning, håndarbejde og bogindbinding hører ind under loven. Jeg for mit vedkommende anser både vævning, håndarbejde og bogindbinding for fag, som mange kvinder kan have gavn af at blive undervist i. Iøvrigt er det jo mærkeligt, at man nævner disse fag, for fagene er også undervisningsfag på højskolerne, som der jo ydes tilskud til, og her har man ikke hidtil hørt, at det var urimeligt.

Det er bemærkelsesværdigt, at det netop er venstre og de konservative, der nu fører an i talen om, at denne lovs muligheder er for vidtfavnende, al den stund det forekommer mig, at det netop er venstre og de konservative, der på samme tid fører an i talen om, at vor tids husmødre ikke er så dygtige, som fortidens husmødre var det, og man hævder, at de ikke interesserer sig så meget for selv at udføre tingene i hjemmene; man mener faktisk, at vor tids husmødre er mere overfladiske end før. Men når så husmødrene og kvinderne i det hele taget i stort tal søger kursus og dygtiggørelse på en hel del virkelig huslige områder, vil man altså nu sætte ind på, hvis man kan, at forringe mulighederne derfor. Jeg tror, at det i virkeligheden er det, forslagsstillerne sigter på. Det synes jeg også fremgår af, at man som eksempel har nævnt, at hvis man endelig skal have disse tilskud under aftenskoleloven, skal det være de almindelige fag, der skal være de fremherskende; men samtidig har man henvist til, at damer går til sprogundervisning om eftermiddagen.

Jeg kan ikke se andet, end at det at lære sprog er noget almindeligende. Vi plejer ellers her i vort land at prale med alt det, vi gør i folkeoplysningens tjeneste, og af vort høje kulturelle stade, så hvorfor man nu skulle begynde at indskrænke de muligheder, der er for, at jævne mennesker kan

[Alvilda Larsen.]

lære sprog, kan jeg ikke se. Tror man virkelig, at jævne husmødre i stort tal vil kunne søge en sprogundervisning, som de selv skal betale?

Endvidere kunne man, når der nu tales om, at det er kvinder i alle aldre, der søger disse kursuser, henvise til, at der er ikke spor mærkværdigt i, at det særlig er kvinder, der søger disse kursuser, hvor man ikke har nogen aldersbegrænsning opad. De kvinder, der ikke har haft mulighed for i deres ungdom at få undervisning og opnå dygtiggørelse på disse områder, får jo mange gange først muligheder senere for en dygtiggørelse, nemlig på det tidspunkt, da børnene er blevet større og er fra hånden. På det tidspunkt har husmoderen mere tid, og så er det, hun søger ind på disse kursuser. Kvinder på et alderstrin af 40, 45 eller 48 år vil vel ikke netop melde sig på kursuser, hvor der undervises i regning eller skrivning — det kan jeg næppe tro. Det er ganske naturligt, at de søger de andre fag, som jeg og mit parti også synes er fortrinlige fag.

Det er mit indtryk, at det ærede medlem hr. Damsgaard i hvert fald ikke, før han fremsatte det foreliggende forslag, har talt med alle de tusinder af kvinder, der tilhører partiet venstre ude omkring i landet. Det er mit indtryk, at der er i tusindvis af venstrekvinder, der netop søger til disse kursuser, og jeg vil ikke tro, at de, hvis man spurgte dem, ville være begejstrede for, at der skulle finde en indskrænkning af kursuser sted.

Loven er som sagt populær, således som den er; så populær, vil jeg tro, at det er karrige venstresogneråd rundt omkring, der synes, at de skal betale altfor mange penge til disse nymodens ting, der foregår omkring på disse kursuser. Mon ikke det er her, tampen brænder, og at det er af den grund, man vil begrænse lovens virkefelt? Mit parti kan ikke indse, at tiden til en revision af denne lovgivning er inde nu. Der står ganske vist i forslaget, at der skal nedsættes et folketingsudvalg, der skal have til formål at undersøge loven om ungdomsundervisning, men det skal være med henblik på at få denne lov revideret, og en sådan revision kan vi som sagt ikke se er hensigtsmæssig. Der foreligger masser af andre love, som i langt højere grad trænger til en revision i

den af forslagsstillerne ønskede retning. Men naturligvis, en almindelig drøftelse i et udvalg om, hvordan loven virker, kan vi ikke modsætte os. Jeg har jo nu her i dag også hørt de andre partiers stilling til forslaget, og jeg vil så sætte min lid til, at drøftelsen i udvalget under ingen omstændigheder fører til, at loven bliver revideret således, at det bliver en ringere lov. Derfor kan jeg på mit partis vegne udtale, at vi ikke vil modsætte os en udvalgsbehandling.

Alfred Jørgensen: Loven om ungdomsundervisning af 11. juni 1954, der angiver rammerne for en fortsættelsesundervisning af den konfirmerede ungdom, er på mange måder en god lov. Jeg vil således fremhæve som noget værdifuldt, at man har opretholdt denne undervisning på et frivilligt grundlag. Der er for mig ingen tvivl om, at der ligger en særlig værdi i, at den ikke blot danner en fortsættelse af undervisningspligten i barneskolen, men giver undervisning i en ny form. Ligeledes lægger jeg stor vægt på, at loven også giver mulighed for, at det private initiativ kan udfolde sig på dette område, så at den ungdomsundervisning, der sættes i gang af sammenslutninger og enkeltpersoner, nyder de samme gunstige vilkår som den tilsvarende undervisning, der iværksættes ved offentlig foranstaltning.

Der er vel ingen tvivl om, at det mest værdifulde i den ungdomsundervisning, som loven omfatter, er den undervisning, som de unge får ved et ophold på en ungdomskostskole eller efterskole. Jeg kender nogle af disse skoler, og efter mit kendskab til dem kan jeg sige, at de udfører et særdeles godt og fortjenstfuldt arbejde for de unges opdragelse og dygtiggørelse, men det er også rimeligt, at de unge, som ikke er så heldigt stillet, at de har lejlighed til at nyde godt af et sådant skoleophold, gennem aftenskolen og den stedlige ungdomsundervisning nyder godt af de goder, der følger med en sådan undervisning.

I denne forbindelse vil jeg også nævne aftenhøjskolen, der mange steder samler en stor kreds af deltagere, navnlig af de lidt ældre aldersklasser, og yder et fortrinligt bidrag til folkeoplysningens fremme. Netop fordi den for en stor del søges af ældre deltagere, vil jeg pege på, at denne undervis-

[Alfred Jørgensen.]

ning ikke tilskudsmæssigt burde belaste staten på samme måde som den egentlige ungdomsskole. Navnlig med henblik på aftenhøjskolen vil jeg sige, at jeg slet ikke tror på, at undervisningens værdi absolut står i omvendt forhold til det, deltagerne selv må betale for deltagelsen, men at betingelsen for et godt udbytte tværtimod øges, når deltagerne også må være med til at betale.

Med hensyn til brevskolerne har vi i mit parti haft vore betænkeligheder, som også i sin tid blev fremført ved første behandling af lovforslaget om ungdomsundervisning i efteråret 1953, idet vi mener, at der her er et område, hvor det er naturligt, at lærere og elever selv finder sammen uden indblanding fra statens side; og ser man på den annoncekampagne, der drives fra sådanne brevskolers side, får man just heller ikke det indtryk, at det er en virksomhed, som drives af fattige og tilskudstrængende institutioner, som kun kan baseres på støtte fra staten.

Endelig omfatter loven støtte til fritidsforanstaltninger gennem klubber og foreninger, og selvom jeg erkender, at der er en mulighed for, at der også her kan ydes en værdifuld indsats, er der også utvivlsomt her mulighed for, at en udnyttelse af loven udover dens forudsætninger vil kunne finde sted, som også retsforbundets ordfører ved den lejlighed, det ærede medlem hr. Søren Olesen, gjorde opmærksom på ved såvel første som anden og tredje behandling af lovforslaget. Vi kan fra retsforbundets side ikke erkende, at en sådan undervisning eller rettere sagt underholdning er en offentlig opgave, der hører ind under lovgivningen.

Der gøres fra privat side og gennem foreninger et fortrinligt arbejde for og blandt de unge for at hjælpe dem til en bedre udnyttelse af deres fritid, og jeg tror, at dette arbejde trives bedst og har størst værdi, når det får lov til at udfolde sig i frihed, og man må også pege på, hvad erfaringerne fra den tid, loven har virket,

synes at tyde på, at der her foreligger en mulighed for overdreven udnyttelse af loven. Hvor det drejer sig om den rene hobbydyrkning, må det også siges at være naturligt, at de unge selv bidrager til dækning af udgifterne til materiale m. v.

Jeg kan altså forsåvidt støtte ønsket om, at der sker en ændring i loven, så meget mere som vi fra vor side først og stærkest har peget på det uheldige netop på de områder, som venstre og det konservative folkeparti nu har fået øjnene op for, medens man i sin tid ikke ville lytte til de advarsler, der lød fra vor side, men stemte for ungdomsskolelovforslaget ved tredje behandling. Jeg synes jo nok, det havde været rimeligere, om de to partier var gået lige til sagen og havde fremsat lovforslag til en forbedret lovgivning om ungdomsundervisningen. Når man nu imidlertid har valgt den fremgangsmåde at stille forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg med henblik på revisionen af loven om ungdomsundervisning, ser vi i mit parti med velvilje på forslaget. Det var som sagt retsforbundet, der først pegede på de farer, lovforslaget indeholdt, og netop på grund af de punkter, der nu blev fremdraget af ordføreren for forslagsstillerne, det ærede medlem hr. Damsgaard, kunne retsforbundet ikke medvirke til forslagets gennemførelse, men afholdt sig fra at stemme ved dets tredje behandling.

Jeg kan ikke undlade at beklage, at vi vil være afskåret fra i udvalget at medvirke til en bedre udformning af loven.

Lysholt Hansen: Jeg ved ikke, om de ærede medlemmer hr. Damsgaard og hr. Ninn-Hansen, efter at vi har vedtaget denne lov, har haft lejlighed til at følge administrationen af den. Jeg kan næsten ikke tro det, for så var vi sikkert ikke blevet udsat for et forslag som det, vi står overfor i dag. Amtsnævnene, der skal træffe afgørelsen, har haft meget, meget ringe tid til at høste erfaringer, og jeg synes, det er meget hurtigt, når man nu vil dømme dem for

[Lysholt Hansen.]

deres gerninger, inden de i virkeligheden rigtigt har haft lejlighed til at udføre gerninger. Loven har i realiteten kun været i kraft eet år, hvor nævnene har haft lejlighed til at udføre et arbejde og sortere de ting fra, der ikke synes gode. Jeg mener derfor, det er forkert at fremsætte et forslag som dette, hvor man giver udtryk for en udpræget mistillid til amtsnævnene, der har afgørelsen.

Jeg har selv den fornøjelse at sidde som medlem af et amtsnævn og som formand for dets fritidsudvalg, og der er sandelig ikke socialdemokratisk flertal i dette amtsnævn, tværtimod. Man gør i dette nævn alt, hvad man kan, for virkelig at finde vildskuddene, og jeg vil gerne have lov at understrege, at vildskuddene fjernes, men man bør dog i hvert fald have en kort tid til at gøre sine erfaringer. Sidste vinter godkendte man visse steder noget, som måske ikke skulle have været godkendt, men det havde været godkendt i henhold til tidligere lov, og derfor sagde man til sig selv i mit nævn, som man gjorde i andre nævn landet over: vi må se tiden an, og næste vinter må vi følge det meget nøje. Og man følger det meget nøje.

Jeg ved det af egen erfaring. Jeg har haft lejlighed til at deltage i det møde herinde, hvor alle amtsnævnensformænd og fritidsudvalgsformænd var samlet. Der er et udpræget ønske i amtsnævnene om virkelig at finde frem til faste retningslinier for, hvad man skal godkende, og hvad man skal sortere fra, men endnu har man ikke haft tid til det. Man har heller ikke haft tid til ude i amtsnævnene at orientere de lokale nævn. Først i dette efterår har man haft nogen mulighed for at samle de lokale nævn. Det vil sige, at først efter denne vinters slutning får amtsnævnene mulighed for at fastlægge retningslinier.

Jeg synes, det er forkert, når man netop fra de partiets side, som så stærkt fremhæver det lokale selvstyre, giver udtryk for en så udpræget mistillid til det, som her er sket. Det er ikke længere siden end i aftes, at jeg i mit byråd havde lejlighed til under en budgetdebat at høre ordføreren for hele den borgerlige opposition i byrådet i meget skarpe vendinger fremhæve, at det var helt urimeligt med manglen på tillid i folketinget

til det lokale selvstyre, og så oplever man, at de samme partier herinde ikke vil give folkene derude bare en rimelig frist, men giver udtryk for en så voldsom mistillid til det lokale selvstyre, som det her er sket.

Undervisningsministeren (Bomholt): Jeg havde ventet, at de ærede medlemmer hr. Damsgaard og hr. Ninn-Hansen ville have fremført dokumenterede, konkrete eksempler på de såkaldte vildskud, på misbrug af loven. Det ærede medlem hr. Damsgaard fandt en del af kritikken berettiget; så havde det været det ærede medlems naturlige pligt at påpege konkret, hvilke dele af kritikken det ærede medlem fandt berettiget. Men hvad var det, det ærede medlem fremdrog? Det var en annonce, som en aftenskole i en provinsby havde anvendt. Såvidt man i farten kunne høre det, var der anbragt rigeligt mange farverige annonce-skilte, vel sagtens for at trække husarerne ind, men vi ved dog ikke på grundlag af en sådan annonce, hvad der i virkeligheden finder sted i aftenskolen, om det trods alt ikke er dygtige lærere, der underviser på de pågældende områder med al mulig pædagogisk samvittighed. Det kan man ikke læse sig til i en annonce, som måske ikke den pågældende gruppes formand, men dens sekretær har indrykket i håb om at vække opmærksomhed.

Det eneste, der blev tilbage af det ærede medlems anklagemateriale, var en anonym angivelse af dags dato, en anonym angivelse, der blev fremført på en sådan måde, at den fik almen adresse. Der skulle have været en eller anden studiekreds, der lavede smykker, og derefter gik man ud og solgte disse smykker til forretninger. Jeg synes, det må være det ærede medlems pligt her at nævne, hvem det drejer sig om, og at nævne navnet på denne kreds. Hvis det virkelig forholder sig således, som det ærede medlem her angiver, må vi se nærmere på tilfældet, det er klart. Det ligger jo udenfor alle forudsætninger for godkendelsen.

Men det ærede medlem havde ikke andet at fremføre, og jeg synes ærlig talt, det er for pauvert efter den angrebsfront, der har været, efter alle de avisartikler, der har været skrevet. Dette er for tyndt.

Det ærede medlem mente, at de unge selv burde betale noget mere, end tilfældet

[Undervisningsministeren.]

er. Ja, jeg tager vist ikke fejl, når jeg mener, at man indenfor FOF deler vinteren i to semestre, hvorved man opnår det gode, at man får et dobbelt så stort antal studiekredse som andre forbund og indkasserer dobbelt indskrivningsgebyr, idet der jo modtages indskrivningsgebyr, hver gang 20 timer begynder. Det er vel en sådan ordening, man har tænkt sig at påtvinge de andre oplysningsforbund og de andre kulturelt interesserede kredse; men det er ikke givet, at pengepungen er lige god alle steder.

Det ærede medlem advarer mod ungdomsklubberne på landet, og det er jeg ked af, for jeg tror oprigtig talt, at der ikke mindst i landdistrikterne er rige muligheder for at drage de unge ind i positiv forståelse af alt, hvad vort demokrati ejer og rummer. Det ærede medlem syntes at være bekymret for konkurrerende organisationer, som opkræver kontingent; det ærede medlem tænker velsagtens på Venstres Ungdom. Hvis det er tilfældet, at det ærede medlem nærer frygt for, hvordan det skal gå Venstres Ungdom i konkurrencen, har jeg større tilid til Venstres Ungdom, end det ærede medlem har.

Det ærede medlem ønskede en redegørelse fra amtsskolekonsulenterne og amtsungdomsnævnene i erkendelse af, at her findes de ansvarlige personer; det må det pågældende udvalg se nærmere på.

Retsforbundets repræsentant, det ærede medlem hr. Alfred Jørgensen, syntes ikke at have stor brug for aftenskolen, og det er meget muligt, at man indenfor retsforbundet er så klog, at man kan klare sig uden.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen gik uden forbehold ind for denne lovgivning i sin tid, men nu synes der pludselig at skyde sig en hel række forbehold ind. Jeg takker det ærede medlem, fordi han ikke med eet ord omtalte aktionen fra FOFs årsmøde i Holstebro. Derimod takker jeg ikke det ærede medlem, når det ærede medlem ikke kunne fremføre et eneste konkret eksempel for sin kritik. Det ærede medlem brugte i al almindelighed begrebet vildskud flere gange, men gik ikke ind på en virkelig tilbundsgående kritik af noget iagttaget, noget erfaret, og det ærede medlem stillede ikke noget konkret forslag, pegede ikke på den eller den bestemmelse i loven og sagde: her

er et uholdbart felt, her må der laves en ændring gående ud på det og det. Det ærede medlem fremhævede, at der ikke var tale om med pusterør at sende forgiftede pile imod mig. Nej, det er jeg da fuldstændig klar over, og jeg er også fuldstændig klar over, at det var det konservative parti, der mere end nogen rejste kravet om decentralisering, rejste kravet om, at ansvaret skulle flyttes ud i amtsungdomsnævnene. Jeg er fuldkommen klar over, at der skydes på amtsungdomsnævnene, at det er dem, der kritiseres.

Det ærede medlem talte om, at der burde gribes ind med hensyn til alderen. Når man når en vis alder, skulle man altså være diskvalificeret til at gå videre. Er det ikke Goethe, der har sagt, at man skulle mindst een gang hver dag, man levede i dette liv, tænke en ny tanke? Det kunne være, at man også i en moden alder fik brug for studier eller undervisning, eller at der vågnede en eller anden interesse, man gerne ville videreføre, men dette skulle altså på grund af alder ikke kunne lade sig gøre. Var det det, det ærede medlem tænkte sig?

Så kritiserede det ærede medlem hr. Ninn-Hansen det voksende budget. Ja, jeg har unægtelig med mit arbejde i ungdomskommissionen i sin tid tilsigtet en udvidelse af den eksisterende undervisning. Jeg så gerne denne undervisning udstrakt til kredse, hvor den ikke før fandtes, også selvom det kunne blive dyrere, for jeg tror oprigtig talt, det er penge, der gives umådelig godt ud.

Med hensyn til fritidsforanstaltningerne gjorde det ærede medlem en række bemærkninger bl. a. vedrørende fritidsforanstaltningers placering under enten socialministeriet eller undervisningsministeriet. Jeg anser en debat om dette problem som værende ikke aktuel i øjeblikket. Personlig ser jeg sådan på det, at der her er tale om en pædagogisk form, der har arbejdet sig frem overalt i de vesteuropæiske lande. Socialministeriet udnytter naturligt dette pædagogiske arbejde i sine ungdomsklubber af social, præventiv karakter. Men det er da lige så naturligt og givet, at disse pædagogiske principper også udnyttes i det positive, almindelige ungdomsarbejde, der udføres under undervisningsministeriet; og hvorledes man i sin tid i ungdomskom-

[Undervisningsministeren.]

missionen — også fra konservativ side — stillede sig til dette spørgsmål, er ikke det ærede medlem ubekendt.

Reglerne for ungdomsklubberne er nye, men de må dog ses som en fortsættelse af en forud for lovens gennemførelse gældende ordning, idet man allerede tidligere af en rådighedssum for ministeriet havde ydet tilskud til ungdomsklubberne i forbindelse med ungdomsskolerne. Man erkendte fra alle pædagogiske sider, at det simpelthen var nødvendigt at indføre ungdomsklubber i tilknytning til ungdomsskoler. Man fandt det naturligt i loven om ungdomsundervisning at optage almindelige bestemmelser om tilskud til ungdomsklubber — altså også sådanne klubber, som principielt står åben for alle unge — som et nødvendigt supplement til de øvrige ungdomsforanstaltninger af undervisningsmæssig og karakteropdragende art under undervisningsministeriets område. Tilskuddet beregnes som til tilsvarende formål og efter samme procentsatser som i de af socialministeriet administrerede regler i loven om offentlig forsyng. De lønninger, hvortil der gives tilskud, godkendes af amsungdomsnævnene, og det er ministeriet bekendt, at der i mange af de klubber, der står åbne for alle unge, anvendes samme lønsatser som i de under socialministeriet hørende klubber. Der er altså tale om lønsatser, der ligger væsentligt under de lønsatser, som iøvrigt ydes for undervisningsarbejde. Tilsynet og godkendelsesmyndigheden ligger hos amsungdomsnævnet — i København dog hos skoledirektionen — medens tilskuddene udbetales af skolefonden; dog er klubberne tillige underkastet det almindelige tilsyn ved statskonsulenten for ungdomsundervisningen. Det har naturligvis været noget af en svaghed for os i denne begynderperiode, at statsungdomskonsulenten, Frode Kristensen, så længe var syg. Sygdommen endte med hans død, og det er først nu, vi er på vej til at få en afløser for ham.

De meget snævre og klare retningslinier for godkendelse og tilskudsydelse er nedlagt i bekendtgørelse af 12. oktober 1954, afsnit 7, og yderligere er repræsentanter for de lokale myndigheder på møder af ministeriets embedsmænd orienteret i lovens regler og de trufne enkeltafgørelser. Mini-

steriet må derfor have lov til at gå ud fra, at de lokale myndigheder administrerer loven efter dens ånd og bogstav, og oplysninger i modsat retning er ikke forelagt ministeriet og heller ikke blevet fremdraget af det ærede medlem hr. Ninn-Hansen. På finansloven for finansåret 1955—56 var der afsat ialt 85 000 kr. til de her omhandlede tilskud. Noget materiale om de anvendte beløb foreligger ikke, da afregning fra skolefondene endnu ikke er sket.

Jeg takker det ærede medlem hr. Horn for de bemærkninger, det ærede medlem fremkom med. Det ærede medlem omtalte aftenhøjskolerne, der jo henhører direkte under ministeriets approbation. Der kan naturligvis være en tendens forskellige steder til at lave løse foredragsrækker uden klar skematisk sammenhæng; men her har ministeriets konsulent i hvert enkelt tilfælde vejledet. Og een ting vil jeg gøre alle ærede medlemmer opmærksom på: jeg har set, hvorledes man i mange sogne har oprettet en slags fælles foredragsforeninger, idet alle kulturorganisationer har sluttet sig sammen om at afholde en sammenhængende foredragsrække, og det har mange steder bragt det kulturelle arbejde over et dødt punkt; i en tid som vor, hvor de mekaniske massemedier sætter ind, er der en vanskelig overgangsperiode i det fagkulturelle arbejde, og jeg tror ærlig talt, at bestemmelserne vedrørende aftenhøjskolen har været en god hjælp i demokratisk retning, en hjælp for de sognekulturelle organisationer i en vanskelig periode.

Hvis det var mig, der som gammel dansklærer skulle bedømme en sproglig fejl som den, der findes i det foreliggende forslag til folketingsbeslutning, som jo skyldes en kreds af mennesker i moden alder, ville jeg taksere den som en tredækker. Man kan altså befrygte, at udvalget i fremtiden vil blive benævnt tredækkerudvalget.

Ordføreren for forslagsstillerne (Damsgaard): Med hensyn til den højtærede ministers sidste bemærkning angående sproget i vort forslag til beslutning må jeg måske gøre opmærksom på, at den korrektur, ministeren foreslog i sit første indlæg, gik ud på, at i stedet for „og“ skulle der stå: „og at“. I den stråttækte skole, hvor jeg

[Damsgaard.]

gik — det er jo ganske vist længe siden — var dette ikke godt dansk, og jeg tror heller ikke, det er det nu, så den form, den højtærede minister vil give vort forslag, ville ikke være bedre end den, vi selv har valgt.

Iøvrigt er jeg glad for at kunne takke både den højtærede minister og samtlige partiers ordførere for tilslutning til det forslag, vi har fremsat. Jeg vil gerne gøre nogle ganske få bemærkninger, først til det ærede medlem hr. Horn. Hvis det er rigtigt, at der altid ved venstres møder øves kritik mod aftenskolen „vildskud“, som vi har kaldt det her, og hvis der er et grundlag herfor — og jeg mener, at der i mange tilfælde er grundlag for en kritik — er det vor pligt at søge forholdene rettet. Som jeg allerede har sagt, er det ikke min mening at ville kritisere aftenskolearbejdet i al almindelighed, det ligger så langt fra mig; jeg anerkender det gode arbejde, der er gjort og gøres. Men netop af respekt for og af kærlighed til dette ungdomsarbejde mener jeg, det er min pligt at prøve på at få de fejl rettet, som vi kan se. Når jeg ikke har fremdraget konkrete eksempler, er det af hensynsfuldhed; jeg synes ikke, det tjener sagen, jeg tror, det er bedre, at vi i al stilfærdighed taler om det, og at vi drager de eksempler, som vi hver især kender — og jeg er sikker på, at vi alle kender nogle — frem i det kommende udvalg.

Man måtte næsten få det indtryk af det ærede medlem hr. Horns tale, at det ærede medlem havde fungeret som en særlig bremseklods ved lovens udformning. Den ære må det ærede medlem skam godt få; men det må dog vistnok have været indenfor det ærede medlems eget parti, og det var vel også nok nødvendigt. Det er rigtigt, at det ærede medlem hr. Horn og jeg — og forøvrigt også andre — havde et udmærket samarbejde i udvalget, og det håber jeg også vi får i det kommende udvalg; vi holdt også igen på en række områder, den ros skal det ærede medlem have. Jeg må indrømme, at jeg dengang ikke helt sjældent var ude for det ærede medlem hr. Horns misbilligelse, fordi jeg ikke ville være med til så det ene og så det andet. Men vi er gået med til loven, vi har stemt for loven i den udformning, den nu har, med de mange og, synes jeg, betydelige ændringer, vi fik

ind i lovforslaget, da vi behandlede det i 1954. Når vi imidlertid nu kan se, at visse ting burde have været anderledes, føler vi, det er vor pligt at prøve på, selvom det er kort tid efter lovens vedtagelse, at få det ændret netop for at underbygge tilliden til det arbejde, der her udføres.

Jeg ved ikke, hvad det var for en strøtanke, det ærede medlem hr. Horn fremkom med; jeg har aldrig hørt noget om politisk agitation i en landbrugsfaglig skole, og jeg tror heller ikke, det finder sted, i hvert fald ikke i de skoler, jeg kender.

Til det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) vil jeg gerne sige, at det undrer mig, at det ærede medlem vil afvise, at der kan øves kritik imod visse ting i det arbejde, der udføres indenfor lovens rammer, hvad angår emnevalget i aftenskolen. Jeg er helt overbevist om, at det ærede medlem selv mange gange har mødt eksempler og fået forelagt eksempler på det. Jeg vil også gerne takke det ærede medlem for, at han trods denne meget kritiske indstilling vil være med til at overveje disse ting i et udvalg.

Når vi ikke i vort forslag til beslutning er kommet med konkrete eksempler, er det netop, fordi vi, som jeg allerede har sagt, mener, det er bedst at fremføre disse eksempler i udvalget; vi mener, det er den lempeligste form — det kan også være svar til den højtærede minister. Der skal ikke i vort forslag til beslutning søges nogen almindelig kritik af aftenskoleloven, slet ikke, men jeg har her understreget områder og nævnt visse emner for at vise, hvor det er vi særlig tror en berettiget kritik kan fremføres, og disse områder og enkelte eksempler kan vi jo tage frem til behandling i udvalget.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) i, at vi skal understrege amtsungdomsnævnenes og kommunalbestyrelsernes ansvar, men vi skal samtidig fra lovgivningsmagtens side hjælpe disse organer, og det tror jeg — i modsætning til det ærede medlem — ikke at vi vil få nogen utak for. Jeg tror heller ikke, at det er det ærede medlem hr. Lysholt Hansens mening, at vi vil få nogen utak for det.

Til sidst må jeg måske sige til det ærede medlem fru Alvilda Larsen, at jeg tror ikke, man undergraver aftenskolen popularitet ved at fjerne skævhederne i loven, når vi kan se dem, tværtimod.

Horn: Jeg ønsker blot at konstatere, at denne debat ikke har dokumenteret, at der foregår så mange uregelmæssigheder, som man har givet det udseende af i de pressekommentarer, der har været i det sidste års tid, og aftenskolen kan jo kun med tilfredshed notere, at man ikke på noget punkt har kunnet påvise, at der foregår svindel både her og der, både i by og på land.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. Damsgaard, at en virksomhed som bremseklods kan der kun have været tale om under det grundlæggende arbejde i kommissionen, og man kan roligt forlade sig på — det kan andre ærede medlemmer også bevidne — at der holdt de to partier sig ikke tilbage, når det drejede sig om at stille krav.

Det ærede medlem mener, at jeg under forhandlingerne her i tinget i sin tid, da loven blev udformet, skulle have udtrykt misbilligelse overfor venstre. Det er muligt, at der var enkelte steder, hvor kommissionens indstilling efter min mening var den rigtige, men på de punkter, hvor der er sket ændringer, er vi formentlig blevet enige om, at kommissionen måske havde set forkert. Een ting er i hvert fald givet, nemlig at det ærede medlems tyrkertro på, at kommunalbestyrelserne skulle nok ordne det, så det blev helt forsvarligt, i allerhøjeste grad er blevet rokket under den storm, som de ærede medlemmer selv har forsøgt at rejse om hele denne sag.

Endelig: jeg har ikke påstået, at de landbrugsfaglige ungdomsskoler er en slags maskeret forgård til Venstres Ungdom. Jeg nævnte et eksempel, som var mig forebragt, men ikke på en sådan måde, at jeg dermed ville sige, at der foregår en almindelig politisk agitation i de landbrugsfaglige ungdomsskoler. Udfra disse enkelttilfælde kan man ikke generalisere, og det er det, jeg mener er fejlen ved de ærede medlemmers forslag, at man generaliserer udfra enkelttilfælde, som man ikke engang vil fremkomme med, så offentligheden kan få at vide, hvad det drejer sig om. Derved opstår der en særlig mystisk opfattelse med hensyn til alle disse ting.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen var inde på de sædvanlige sparetanker. Det var ønskeligt, om det ærede medlem ved andre lejligheder, f. eks. når han taler om tips-tjenesten, var besjælet af den samme ånd

med hensyn til sparsommelighed og kontrol, men der optræder det ærede medlem, såvidt jeg forstår, yderst letsindigt.

Må jeg endelig sige til det ærede medlem, som forsøgte at give det udseende af, at der ikke står et enigt folketing bag beslutningen om, at fritidsklubvirksomheden skulle høre hjemme under undervisningsministeriet, at i den betænkning, som folketingsudvalget afgav den 29. april 1954, og hvorunder også det ærede medlems navn står, hedder det (folketingsstidende 1953—54, tillæg B. sp. 656):

„I almindelighed må fritidsklubvirksomhed støttes efter nærværende lovforslags kap. VI, hvilket synspunkt også fandt udtryk i betænkning af 7. marts 1951, afgivet af det folketingsudvalg, der behandlede „forslag til lov om ændringer i forsorgsloven vedrørende forøget offentlig støtte til institutioner for børneforsorg“ (lov nr. 92 af 14. marts 1951).“

Da man i 1951 i udvalget behandlede dette forslag om børneforsorg, var der nemlig en ret indgående diskussion om hele dette forhold, og denne diskussion baserede sig på, at vi rundt omkring i landet er blevet stillet overfor dette, at forældrene har sagt: det er udmærket med hele denne klubvirksomhed, men det er kedeligt, at vore børn i skolen og rundt omkring på gaderne, hvor de leger, får at vide: I er børn af socialunderstøttede forældre, jer vil vi ikke lege med.

Det var det, der var grundlaget for ændringen i sin tid, og derfor var vi dengang 3 partier, som stod fast på, at hele denne klubvirksomhed i videst muligt omfang burde ligge under undervisningsministeriet. Vi erkender, at der kan være enkelte tilfælde, hvor det sociale moment træder stærkere frem, hvor der er tale om en egentlig forsorg; derfor har heller ingen stillet forslag om, at socialministeriet skulle opgive sin klubvirksomhed, men disse klubber må begrænses til det, der er deres område, nemlig det rent sociale. Der er klart givet udtryk for, hvorledes man i folketinget i 1954 tog sit standpunkt. Det er fortsat vort partis opfattelse, at der ikke skal flere mennesker under social forsorg end højst nødvendigt; og jeg tror også, det er socialministeriets opfattelse af dets virksomhed, at det ikke samler på flere, tvært-

[Horn.]

imod søger man at begrænse antallet. Det var også derfor, man i sin tid afgav de særlige hold i husholdningsundervisning og syning, som sorterede under socialministeriet, som var væsentlig dyrere end dem, der arbejdede under undervisningsministeriet, og som skabte visse spektakler.

Det er kedeligt, at vi skal have denne strid om disse to klubformer; de bør kunne leve ved siden af hinanden. Men der er nogle, der ønsker at blæse op til en magtkamp mellem de to områder. Jeg er sikker på, at de to ministerier ikke ønsker, at denne strid skal uddybes. Derfor vil jeg gentage, og det har alle partier i denne sal tiltrådt i den omtalte betænkning ved at fastslå, at denne fritidsvirksomhed i almindelighed må høre under undervisningsministeriet, for det er ikke en forsorgsopgave, men en pædagogisk opgave.

Med disse bemærkninger kan jeg endnu en gang tilsige vor støtte til vedtagelsen af forslaget i den foreliggende form.

Ninn-Hansen: Den højtærede undervisningsminister kan ikke få mig til at gå ind på en diskussion om formuleringen af forslaget, som iøvrigt er fuldstændig rigtig; men jeg kan love den højtærede minister, at vi med tilsvarende opmærksomhed skal følge alle de former for skriftlige udfærdigelser, der fremkommer fra undervisningsministeriet i fremtiden, og med øjne, der er lige så kritiske som ministerens i dag, vil følge alt, hvad der kommer fra det ministerium, som den højtærede minister er chef for.

Det ærede medlem hr. Lysholt Hansen følte sig kaldet til at forsvare amsungdomsnævnene. Nu skulle man tro, at når det ærede medlem føler sig kaldet til at komme med et forsvar, at der så har været et angreb. Jeg kender ikke noget til et angreb mod amsungdomsnævnenes almindelige virksomhed, men det er et spørgsmål, om amsungdomsnævnene over hele landet har fået den tilstrækkelige hjælp fra undervisningsministeren og hans ministerium. Jeg synes, den hjælp, de fik i begyndelsen, var begrænset. Loven blev stadfæstet den 11. juni 1954, og først 4 måneder efter, den 12. oktober, kunne ministeriet udsende et cirkulære, hvorefter amsungdomsnævnene og andre skulle rette sig; i betragtning af, at loven

var trådt i kraft den 1. august, synes jeg ikke, det var nogen særlig god hjælp i starten. Det er heller ikke mit indtryk, at man rundt om i amsungdomsnævnene synes, at man har den fuldstændige klarhed over, hvorledes det egentlig er, man skal administrere denne lov. Jeg tror, det kan blive nødvendigt at foretage ændringer i formuleringen af loven for at nå frem til klarere bestemmelser.

Det er en af de tanker, vi har haft med at foreslå denne udvalgsnedsættelse; undervisningsministeren må så have os undskyldt, hvis der bliver tale om sproglige rettelser, men det vil i dette tilfælde tjene et godt formål, nemlig det formål at give de folk, der skal administrere denne lov, bedre mulighed for at administrere den og for at vide, hvad det er, de skal gøre.

Vi har altså ikke noget imod, at man fortsætter decentraliseringen. Men når den højtærede undervisningsminister iøvrigt spørger, hvad det egentlig er, vi vil, vil jeg svare, at jeg synes, det ganske klart blev sagt såvel af det ærede medlem hr. Damsgaard som af mig: vi synes, man bør overveje omfanget af aftenskoleundervisningen; vi mener, at fag som de, der er nævnt, peddigrørsfletning, harmonikaspil, luftbøsseskydning, lystfiskeri o. s. v., ikke bør anerkendes, og at andre fag, som ligger på samme linie, heller ikke bør anerkendes. Om det kan gøres uden lovændringer, er tvivlsomt, men jeg tror, man gør det rigtige netop overfor amsungdomsnævnene, hvis man foretager sådanne ændringer, at fag af den karakter udelukkes.

Desuden har vi rejst spørgsmålet om lovens økonomiske virkninger, og på det punkt fik jeg ikke noget svar af ministeren. Jeg mener, ministeren i dag kunne sige mig, om det budget, man har lagt, har kunnet holde. Jeg har sagt, at jeg tvivler på det, og jeg har ikke spor imod, at det ærede medlem hr. Horn taler om, at jeg kom med mine sparetanker. Det synes jeg var rigtigt, og det vil jeg gerne gøre også i anden forbindelse. Imidlertid ved jeg ikke, hvorfor det ærede medlem hr. Horn drager tipsloven ind i denne debat; det, det drejer sig om dér, er en anden fordeling af tipsmidlerne, og jeg kan ikke se, at der kan være tale om letsindighed i den forbindelse. Vore spareønsker ligger også på andre områder. Jeg

[Ninn-Hansen.]

kunne derfor ønske, at ministeren ville give os oplysning om, hvorledes det forholder sig med den udvikling, jeg har talt om i forbindelse med ungdomsskoleloven.

Jeg forstod på det ærede medlem hr. Horns bemærkninger og iøvrigt også på den højtærede undervisningsministers, at der kan være ting at drøfte i forbindelse med klubberne, men ministeren ønskede at henlægge denne drøftelse til et andet tidspunkt. Det vil jeg også gerne gøre, men det ligger ganske klart, at man ikke har fået nogen koordinering mellem de to ministerier; og de udtalelser, jeg citerede før, peger også på, at det er vanskeligt at få en koordinering. Jeg har anerkendt, at man har klubvirk-somheder i forbindelse med ungdomsskolen, og jeg sagde også til ministeren — og det synes jeg må være et fremskridt, når jeg tænker på, hvor vi startede i diskussionen — at der er jo ingen diskussion om ungdoms-skoleloven, men det, der er diskussion om, er klubberne; jeg tvivler på, at man skal opretholde det afsnit, man har i den nugæl-dende lov.

Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) sagde, at de folk, der står på gadehjørnerne, får man vanske-ligt ind til en undervisning i dansk og reg-ning, men man kan måske få dem ind i klub-berne. Ja, men det er det, man har fået tidligere gennem socialministeriets klubber. Nu er der kommet et konkurrenceforeta-gende fra undervisningsministeriet, og hvis ikke de to ordninger kan koordineres, tror jeg ikke, man opnår noget godt. I hvert fald føler jeg det i meget høj grad betænkeligt, både under hensyn til det almindelige for-eningsarbejde her i landet og under hensyn til den udvikling, der kan blive tale om, at have offentligt støttede klubber, der over-tager den virksomhed, som på udmærket måde er udført i mangfoldige private for-eninger på et tidligere tidspunkt.

Af disse grunde mener vi ikke, vi kan vente med denne lovs revision til det tids-punkt, der står i den, folketingsåret 1959—60, men mener, at vi nu må tage spørgs-målet om en revision op til drøftelse, og jeg kan kun takke for den tilslutning, der fra forskellig side er givet til, at man nedsætter et udvalg til at undersøge, hvorledes vi kan formulere en bedre lov.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Som jeg gav udtryk for, da jeg første gang havde ordet, mener jeg, at det ærede medlem hr. Dams-gaard har rejst sin kritik af aftenskolen på et altfor spinkelt grundlag og givet den en generel karakter, som jeg synes skyder helt over målet. Allerede i sin skriftlige fremsæt-telse siger det ærede medlem, at loven er anvendt på en måde, der ikke kan betegnes som økonomisk forsvarlig. Det er en meget stærk kritik. Det ærede medlem taler om aftenskolens vildskud, om den berettigede kritik. Kunne der så ikke være grund til at spørge, om det ærede medlem ikke ved denne lejlighed har nogle tilfælde at pege på? Når det ærede medlem ikke har det, får det en adresse til aftenskoleundervisningen i al almindelighed, som denne undervisning ikke er tjent med. Der er naturligvis ingen, der vil benægte, at der i administrationen i det omfang, der her er tale om, kan findes for-hold, som kan begrunde kritik. Det vil jeg heller ikke benægte, men jeg synes blot, at det ærede medlem har rejst sagen på et grundlag, som burde forudsætte, at han havde noget ganske konkret at pege på.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen kri-tiserede visse fag indenfor aftenskoleunder-visningen, som bliver godkendt. Det er jo ikke nye fag, og det er formentlig heller ikke i strid med loven. Det havde måske været rimeligt, om det ærede medlem havde frem-ført sine synspunkter, da vi drøftede loven for forholdsvis kort tid siden. Jeg synes, det skal siges herfra, at aftenskolens ar-bejde ude omkring i landet er en nyttig og fortjenstfuld gerning, som vi har grund til at være tilfreds med, og at den kritik, der har været rejst her ved behandlingen, har vist sig ikke at gælde aftenskolen i alminde-lighed. Forslagsstillerne har ikke kunnet pege på konkrete tilfælde, hvor man med rette kunne sætte sin kritik ind.

Det vil nu i udvalget være opgaven at få de oplysninger frem, som må være bag-grunden for, at forslaget i det hele taget er fremsat. Det må vi så se på. Efter den måde, sagen er rejst på her, skulle det nødigt få det forløb, at der landet over opstod den opfattelse, at aftenskoleundervisningen i be-tydelig udstrækning dækker over undervis-ningsformer, som hverken er forsvarlige eller i overensstemmelse med den lovgiv-ning, der er gennemført.

Alvilda Larsen: Jeg synes, der er grund til at gøre et par enkelte bemærkninger i anledning af det, det ærede medlem hr. Ninn-Hansen fremførte, og hvoraf det fremgik, at det ærede medlem mente, at der virkelig var grund til at se på en hel del af de fag, der er tilskudsberettigede i henhold til aftenskoleloven nu. Jeg vil gerne stille det spørgsmål til det ærede medlem, om de synspunkter, som han taler for her i dag, er det konservative folkepartis synspunkter, om det er den konservative folketingsgruppes eller andre kredses synspunkter. Det er jeg i tvivl om, for når man læser den lige udkomne jubilæumsbog, „Til alle Mænds Tarv“, som den højtærede undervisningsminister før henviste til, læser man noget ganske andet, men den bog er måske beregnet for folket derude, medens vi andre herinde skal høre noget andet. Jeg beder foranden om tilladelse til to korte citater. Der findes side 201 i denne bog følgende udtalelse af lederen af den største FOF-afdeling i landet:

„Jeg hører absolut til dem, der forsvare de praktiske fag i FOF-arbejdet. Og jeg gør det ud fra den betragtning, at det menneske, der går i gang med at skabe noget *til* sig selv eller sine nærmeste, går samtidig i gang med at skabe noget *i* sig selv. . . Hobbyfagene har deres store betydning og berettigelse — ikke mindst i en tid, hvor rationalisme og mekanisme for mange mennesker gør arbejdsdagen kold og glædesløs — dette, at mennesker finder sammen i et interessefællesskab og får udløsning for deres skabertrang, må være af værdi.“

På samme side udtaler fru Gunhild Jørgensen, som har erfaringer fra arbejdet i en stationsby:

„Det kan måske siges, at det ikke er nogen FOF-opgave at undervise børn i bogbinding og kurvefletning — men hvorfor ikke? Vi kommer måske gennem børnene i kontakt med deres forældre, som opdager, at FOF også indbyder til et eller andet, som de har interesse for.“

Se, hvis det nu var citater fra en bog, der var skrevet og udkommet for 10, 20 eller 30 år siden, ville man have fået at vide: det ærede medlem følger ikke med tiden; der er sket så meget, og det er helt forkert, at henvise til, hvad der er sket for så lang tid siden. Men denne bog har vi fået i hænde for få dage siden, og de synspunkter, der kommer til udtryk her, kan jeg altså ikke tro er så forældede eller antikverede, at de ikke har gyldighed længere. Derfor kunne det være rart at få at vide, hvilket af de to standpunkter det konservative folkeparti egentlig har med hensyn til spørgsmålet om aftenskoleundervisningen.

Det ærede medlem hr. Damsgaard siger, at det at rette visse skævheder i en lov ikke er ensbetydende med at undergrave denne lov. Det er naturligvis rigtigt, at det behøver ikke at være det, men jeg vil alligevel udtrykke min bekymring med hensyn til dette forsøg på at rette skævheder i denne lov. Jeg har talt om peddigrørene. Jeg mener, man kun vil dække over andre fag, som man egentlig helst ville have taget ud. Jeg er bange for, at hvis det skulle lykkes, hvad jeg ikke håber, at få pillet ved peddigrørene, er det simpelthen det første, man tager ud. Når man så har fået det ud, begynder man på de andre fag. Så skal vi have disse sykkursus ud, så sprog for damer, o. s. v., o. s. v. Det er det, jeg er bekymret for. Jeg håber som sagt ikke, det sker, men der er virkelig grund til at tale om, at en undergravning af denne lovgivning skal vi være på vagt overfor.

Alfred Jørgensen: Når den højtærede undervisningsminister i sit svar til mig udtalte, at retsforbundet ikke syntes at have brug for aftenskolen, så forstår jeg slet ikke, hvad ministeren baserer sin opfattelse på. Det kan i hvert fald ikke være på de udtalelser, jeg fremsatte, idet jeg ikke udtalte nogen som helst kritik af aftenskolen. Jeg udtalte jo netop, at loven om ungdomsundervisningen på mange måder er en god lov, og at jeg fandt, at det

[Alfred Jørgensen.]

værdifuldeste i dens bestemmelser var bestemmelsen om ungdomskostskolen og efterskolen, og så føjede jeg til, og her vil jeg helst ikke referere eller forklare, men kort gentage de få linier, hvor jeg udtalte mig om aftenskolen, idet jeg sagde: „Men det er også rimeligt, at de unge, som ikke er så heldigt stillet, at de har lejlighed til at nyde godt af et sådant skoleophold, gennem aftenskolen og dens stedlige ungdomsskoleundervisning nyder godt af de goder, der følger med en sådan undervisning.“ Sådant lød mine udtalelser. Jeg forstår ikke, at nogen kan lægge deri, at jeg har udtalt mig med uvilje overfor aftenskolen.

Lysholt Hansen: Når det ærede medlem hr. Ninn-Hansen siger, at han ikke kender noget til angrebene på nævnene, må det bero på en misforståelse. Selvfølgelig forslag, der foreligger her, er et angreb på de nævn, som man efter stærke krav fra både venstre og de konservative har overladt at have den afgørende forvaltning i disse spørgsmål. Hele argumentationen for forslaget er et stærkt angreb på disse nævn for, at de ikke forvalter reglerne forsvarligt.

Jeg vil yderligere sige til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, der hævder, at nævnene ikke har fået tilstrækkelig hjælp fra ministeriet, at det har de, og det vil jeg understrege. Ved det møde, vi havde herinde for kort tid siden med ministeren, hvor alle amltsformændene var samlede, var der ikke een, men mange, der stod op og takkede ministeren for den støtte, man havde fået i den første vanskelige tid ved forvaltningen af loven. Her er et tilfælde, hvor vi har lagt afgørelsen ud i nævnene, og jeg synes personligt, det er rigtigt, at man gør det.

Så siger det ærede medlem hr. Damsgaard, at nævnene sikkert ikke vil være kede af at få vejledning. Var det ikke rart, om det for en gang skyld var os, der lod os vejlede? Lad dem få tid til at finde ind i en form, som er forsvarlig. Med dette forslag vil de to partier ikke give nævnene tid til at finde deres form og deres arbejdsgang. Loven skal til revision om to år. Det var hensigtsmæssigt, at det var os, der drog lære af de erfaringer, man har gjort ude omkring, i stedet for at møde med løftet pegefinger.

Undervisningsministeren (Bomholt): Jeg takker det ærede medlem hr. Alfred Jørgensen for den sidste bemærkning. Jeg forstår, at retsforbundet har en positiv stilling til aftenskolearbejdet, og jeg har så kun det at håbe, at den også er positiv nok, så der ingen skade sker på det felt.

Til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen vil jeg gerne bemærke, for at det ikke skal være usagt, at amltsungdomsnævnenes repræsentanter har været samlet til et møde med ministeriet, og det vil være forgæves, at det ærede medlem søger at forflygtige amltsnævnenes ansvar og lægge det delvis over på ministeriet. Inden det møde, vi havde, anmodede vi amltsungdomsnævnene gennem deres formand om at fremkomme med alle de spørgsmål, de ønskede belyst. De skulle fremsendes skriftligt i forvejen, for at det hele kunne være grundigt overvejet helt udenfor tilfældighedens præg. Der kom adskillige spørgsmål, og de blev sagligt besvaret, tilfredsstillende besvaret, og der var derefter, såvidt jeg kunne skønne, ikke noget tvivlsfelt tilbage.

Jeg vil også gerne føje til, at der ikke fra nogen side er blevet rettet kritik mod bekendtgørelsen og dens indhold, og det ærede medlem har da heller ikke påpeget, hvad der skulle være uklart i den bekendtgørelse eller mangelfuldt eller urigtigt. Men når det ærede medlem er så interesseret og spørgelyst, kunne jeg også godt ønske at vide, hvad der ligger i det konservative festskrifts studievejlednings ord:

„Enhver kreds under Folkeligt Oplysningsforbund samles på aftenskolelovens grund“.

Det ærede medlem nævnte visse fag, som burde udskydes af aftenskolelovgivningen. Disse fag er godkendt i det ærede medlem hr. Hvidbergs ministertid. Hvorfor skal fag, der var godkendt under den tidligere undervisningsminister, nu pludselig stryges i denne ministerperiode? Det ærede medlem er udfra sin konservative anskuelse så ivrig for at ændre forholdene. Var det ikke rimeligt, at FOF begyndte indenfor sine egne rækker, bl. a. ved at give en nærmere redegørelse for sin virksomhed? Hvorfor ikke begynde med at spare? Hvorfor ikke begynde med at forbedre økonomien indenfor det område, hvor det ærede medlem selv har hele myndigheden?

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Til den højtærede minister skal jeg blot sige, at jeg går ud fra, at FOF handler indenfor den nugældende lovs rammer, og det er der formodentlig ingen der vil kritisere. Jeg går ud fra, at man finder det rimeligt, at de private oplysningsforbund, således som de er placeret, virker indenfor de rammer, der er givet. Jeg synes, det var yderst interessant at få at vide, at der har været afholdt et møde med deltagelse af amtsunngdomsnævnenes repræsentanter og vel også amtsskolekonsulenternes. Det ærede medlem hr. Lysholt Hansen sagde, at man ved den lejlighed fra mange sider havde takket ministeren. Jeg vil kun stille det ærede medlem et enkelt spørgsmål: Var der ingen kritik ved den lejlighed? Lød der ingen toner i retning af, at den måde, hvorpå aftenskoleloven virker i dag, kan bevirke, at hele aftenskoletanken bliver mindre populær? Det vil jeg gerne have at vide af det ærede medlem.

(Kort bemærkning).

Lysholt Hansen: Det er mig en glæde at svare det ærede medlem. Der lød for det første ingen kritik mod ministeriets assistance. For det andet lød der under mødet den tale, som vi hører her, at nu må nævnene — således som jeg har fremført det — følgelig være enige om at få det væk, som vi og enhver anden kan se ikke er rimeligt, og som er sluppet igennem i det første år, hvor det var svært at sortere, og hvor man først fik skemaerne fra kommunalbestyrelserne på et sent tidspunkt. Der er enighed om i alle nævnene, tør jeg roligt sige, at alt, hvad der er usundt, skulle pilles fra, men man måtte dog have så megen tid, at man i hvert fald kunne finde sin form.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Jeg kan kun takke for den sidste bemærkning, at alt, hvad der er usundt, skal pilles fra. Den takker jeg det ærede medlem for; det er grundlaget for det forslag til beslutning, vi her har fremsat. Jeg tror, overskriften for det kommende udvalgsarbejde bliver bedre, end den højtærede minister nævnte.

Jeg vil gerne have et ganske klart svar af det ærede medlem hr. Lysholt Hansen på

følgende: Var det således, at de folk, der står i det praktiske arbejde, og som det ærede medlem i dag er fortaler for, ved den lejlighed stod op og sagde, at aftenskoletloven virkede på en sådan måde, at det gik ud over hele aftenskoletanken?

(Kort bemærkning).

Lysholt Hansen: Jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at jeg er af den opfattelse, at vi roligt kunne have overladt til amtsnævne at pille det usunde ud; det er de i virkeligheden meget vel kvalificerede til. Jeg er helt overbevist om, at de ikke havde behovet assistance af det ærede medlem til at gøre det.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Jeg tvivler da ikke om, at de folk, der gør arbejdet derude i det praktiske liv, har meget mere forstand på det end det ærede medlem og jeg. Det er ikke det, der er spørgsmålet. Vi vil da meget gerne høre på, hvad amtsunngdomsnævne har at sige, og det ærede medlem eller den højtærede minister kan måske skaffe os et referat fra det pågældende møde, så vi kan få at vide, hvorpå kritikken hviler. Det ærede medlem hr. Lysholt Hansen har understreget, så kraftigt det vel var gør ligt, at der er en kritik, en berettiget kritik, og det er den, man skal søge at efterkomme.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingsmand Tholstrup har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Mener ministeren for offentlige arbejder ikke, at en stor ny isbryder er påkrævet til sikring af Danmarks import og eksport over de store havne?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

[Formanden.]

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 1. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om forhøjelse af prisen på Klasselotteriets lodder m. v.

2) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om visse foranstaltninger til støtte for privatbanerne samt om ændring i lov nr. 187 af 12. april 1949 om dækning af vanskeligt stillede privatbaners underskud.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om økonomisk udligning m. v. mellem Københavns kommune og Frederiksberg og Gentofte kommuner.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde.

Mødet hævet kl. 16²¹.

62. møde.

Torsdag den 1. marts kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Tredie behandling af forslag til lov om forhøjelse af prisen på Klasselotteriets lodder m. v.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 3136, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 293).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges med 117 stemmer mod 5; 4 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredie behandling af forslag til lov om visse foranstaltninger til støtte for privatbanerne samt om ændring i lov nr. 187 af 12. april 1949 om dækning af vanskeligt stillede privatbaners underskud.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 3139).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Udvalgets ordfører (Horn): Udvalget har afholdt møde og anbefaler lovforslaget til endelig vedtagelse.

J. M. Pedersen: Vi har stemt imod de ændringsforslag, der ved anden behandling var stillet til det foreliggende lovforslag. En betingelse for, at vi kunne deltage i gennemførelsen af denne lovgivning, var, at det blev en virkelig afviklingslov, og da vi ikke kan blive repræsenteret i det udvalg, der i henhold til § 11 skal nedsættes, vil vi ikke stemme for lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 127 stemmer; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.